

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I Ανακοινώσεις	
	Επιτροπή	
2004/C 102/01	Ισοτιμίες του ευρώ	1
2004/C 102/02	Ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ορισμένες πτυχές των διατάξεων της οδηγίας «τηλεόραση χωρίς σύνορα» όσον αφορά την τηλεοπτική διαφήμιση	2
2004/C 102/03	Κρατική ενίσχυση — Γαλλία — Ενίσχυση C 10/04 (ex N 94/04) — Ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της εταιρείας Bull — Πρόσκληση για υποβολή παρατηρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ (!)	12
2004/C 102/04	Έγκριση των κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ — Περιπτώσεις όπου η Επιτροπή δεν προβάλλει αντίρρηση	19
2004/C 102/05	Τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων στην υπόθεση COMP/38.240 — Βιομηχανικοί σωλήνες [σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/ΕΚ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)] (!)	21
2004/C 102/06	Τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων στην υπόθεση COMP/38.359 — Ηλεκτρολογικά και μηχανολογικά προϊόντα γραφίτη και άνθρακα [σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/ΕΚ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)] (!)	22
2004/C 102/07	Τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων στην υπόθεση COMP/M.2876 — NewsCorp/Telepiù [η έκθεση εκπονήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/ΕΚ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)] (!)	23
2004/C 102/08	Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συγκεντρώσεων που δόθηκε κατά την 113η συνεδρίαση της στις 20 Μαρτίου 2003, σχετικά με σχέδιο απόφασης όσον αφορά την υπόθεση COMP/M.2876 — NewsCorp/Telepiù (!)	25

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα (συνέχεια)	Σελίδα
2004/C 102/09	Τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων στην υπόθεση COMP/M.2978 — Lagardère/Natexis/VUP [σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/ΕΚ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)] ⁽¹⁾	26
2004/C 102/10	Γνωμοδότηση της συμβουλευτικής επιτροπής για τις συγκεντρώσεις η οποία διατυπώθηκε κατά την 122η συνεδρίαση της 22ας Δεκεμβρίου 2003 σχετικά με σχέδιο απόφασης στην υπόθεση COMP/M.2978 — Lagardère/Natexis/VUP ⁽¹⁾	27
2004/C 102/11	Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συγκεντρώσεων που δόθηκε κατά την 68η συνεδρίασή της στις 15 Σεπτεμβρίου 1999 σχετικά με προκαταρκτικό σχέδιο απόφασης όσον αφορά την IV/M.1383 — Exxon/Mobil ⁽¹⁾	29
2004/C 102/12	Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συγκεντρώσεων διατυπωθείσα κατά την 82η συνεδρίαση της 12ης Ιουλίου 2000 σχετικά με προσχέδιο απόφασης για την υπόθεση COMP/M.1806 — Astra Zeneca/Novartis ⁽¹⁾	30

Ανακοίνωση προς τους αναγνώστες (βλέπε σελίδα 3 του εξωφύλλου)

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΕ ΕΙΚΟΣΙ ΓΛΩΣΣΕΣ

Από την **1η Μαΐου 2004**, ημερομηνία προσχώρησης των δέκα νέων κρατών μελών (Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβενία και Σλοβακία), η έντυπη έκδοση των σειρών L και C της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* θα διατίθεται στις 20 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Θα καταργηθεί η ταινία του εξωφύλλου που φέρει το χρώμα της κάθε γλώσσας και οι διάφορες γλώσσες θα ενδεικνύονται με τον κωδικό ISO: ισπανικά (ES), τσεχικά (CS), δανικά (DA), γερμανικά (DE), εσθονικά (ET), ελληνικά (EL), αγγλικά (EN), γαλλικά (FR), ιταλικά (IT), λεττονικά (LV), λιθουανικά (LT), ουγγρικά (HU), μαλτέζικα (MT), ολλανδικά (NL), πολωνικά (PL), πορτογαλικά (PT), σλοβακικά (SK), σλοβενικά (SL), φινλανδικά (FI), σουηδικά (SV).

Η έκδοση σε CD-ROM των σειρών L και C της Επίσημης Εφημερίδας του Μαΐου 2004 θα περιλαμβάνει επίσης τις είκοσι γλώσσες.

Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΙΣ ΕΝΝΕΑ ΝΕΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Η κοινοτική νομοθεσία είναι σε φάση προετοιμασίας. Θα διατίθεται:

— σε έντυπη μορφή, υπό μορφή συνδρομής. Οι τόμοι θα αποστέλλονται μετά την έκδοσή τους. Η τιμή ανέρχεται σε 2 000 ευρώ.

Ο κάθε τόμος μπορεί να αγοραστεί χωριστά, αλλά μόνον εφόσον συμπληρωθεί όλη η σειρά.

— σε μορφή CD-ROM, μετά την έκδοση των τόμων σε έντυπη μορφή. Η τιμή των CD-ROM ανέρχεται σε 1 000 ευρώ,

— στη θέση EUR-Lex.

Ο πρώτος εκ των 200 και άνω τόμων (ο ακριβής αριθμός των τόμων δεν έχει καθοριστεί ακόμα) του κοινοτικού δικαίου διατίθεται στις επτά νέες γλώσσες (τα μαλτέζικα και τα εσθονικά θα ακολουθήσουν).

Για περισσότερες πληροφορίες, σας παρακαλούμε να απευθυνθείτε στους αντιπροσώπους πωλήσεων (βλέπε τελευταία σελίδα του εξωφύλλου).

I

(Ανακοινώσεις)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ισοτιμίες του ευρώ ⁽¹⁾**27 Απριλίου 2004**

(2004/C 102/01)

1 ευρώ =

Νομισματική μονάδα		Ισοτιμία	Νομισματική μονάδα		Ισοτιμία
USD	δολάριο ΗΠΑ	1,1887	LVL	λετονικό λατ	0,6488
JPY	ιαπωνικό γιεν	130,47	MTL	μαλτέζικη λίρα	0,4246
DKK	δανική κορόνα	7,4406	PLN	πολωνικό ζλότι	4,7755
GBP	λίρα στερλίνα	0,6638	ROL	ρουμανικό λεί	40 502
SEK	σουηδική κορόνα	9,1142	SIT	σλοβενικό τόλαρ	238,42
CHF	ελβετικό φράγκο	1,5488	SKK	σλοβακική κορόνα	39,975
ISK	ισλανδική κορόνα	87,32	TRL	τουρκική λίρα	1 684 951
NOK	νορβηγική κορόνα	8,227	AUD	αυστραλιανό δολάριο	1,6212
BGN	βουλγαρικό λεβ	1,9465	CAD	καναδικό δολάριο	1,6066
CYP	κυπριακή λίρα	0,5865	HKD	δολάριο Χονγκ Κονγκ	9,2715
CZK	τσεχική κορόνα	32,458	NZD	νεοζηλανδικό δολάριο	1,8929
EEK	εσθονική κορόνα	15,6466	SGD	δολάριο Σιγκαπούρης	2,0175
HUF	ουγγρικό φιορίνι	250,40	KRW	νοτιοκορεατικό γουόν	1 369,44
LTL	λιθουανικό λίτας	3,4529	ZAR	νοτιοαφρικανικό ραντ	7,941

⁽¹⁾ Πηγή: Ισοτιμίες αναφοράς που δημοσιεύονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

**Ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με ορισμένες πτυχές των διατάξεων της οδηγίας
«τηλεόραση χωρίς σύνορα» όσον αφορά την τηλεοπτική διαφήμιση**

(2004/C 102/02)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα ερμηνευτική ανακοίνωση αφορά την οδηγία 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 3ης Οκτωβρίου 1989 για το συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων ⁽¹⁾ όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/36/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1997 (στο εξής η «οδηγία τηλεόραση χωρίς σύνορα» ή η «οδηγία») ⁽²⁾. Η οδηγία αυτή παρέχει το νομικό πλαίσιο αναφοράς για την ελεύθερη παροχή τηλεοπτικών υπηρεσιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να προωθηθεί η ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής τηλεοπτικής αγοράς και των συναφών υπηρεσιών, όπως η τηλεοπτική διαφήμιση και η παραγωγή οπτικοακουστικών προγραμμάτων.

2. Η εν λόγω οδηγία συντονίζει σε κοινοτικό επίπεδο τις νομοθεσίες των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς:

- εφαρμοζόμενη νομοθεσία στον τομέα της τηλεοπτικής μετάδοσης·
- προώθηση της παραγωγής και της διανομής ευρωπαϊκών έργων·
- πρόσβαση του κοινού στις εκδηλώσεις μείζονος σημασίας·
- τηλεοπτική διαφήμιση, τηλεαγορά και χορηγία·
- προστασία των ανηλίκων·
- δικαίωμα απάντησης.

3. Όσον αφορά την τηλεοπτική διαφήμιση, η οδηγία τηλεόραση χωρίς σύνορα προβλέπει διατάξεις που αποβλέπουν στο συμβιβασμό της αρχής της ελεύθερης προβολής τηλεοπτικών διαφημίσεων (σημαντική ή και ζωτικής σημασίας πηγή εσόδων, ιδίως για την εμπορική τηλεόραση ελεύθερης μετάδοσης) με την κατάλληλη προστασία των οπτικοακουστικών έργων καθώς και του κοινού (τόσο ως τηλεθεατή όσο και ως καταναλωτή). Τα κράτη μέλη μπορούν, δυνάμει του άρθρου 3 της οδηγίας, να θεσπίζουν αυστηρότερα ή λεπτομερέστερα μέτρα για τους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους.

4. Για να επιτευχθεί η ισορροπία αυτή, η οδηγία προβλέπει ορισμένες ουσιώδεις αρχές και συγκεκριμένα: την αρχή του διαχωρισμού του συντακτικού από το διαφημιστικό περιεχόμενο ⁽³⁾, την αρχή της παρεμβολής μεταξύ των προγραμμάτων με τη δυνατότητα, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, παρεμβολής κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων ⁽⁴⁾, τους ωριαίους και ημερήσιους περιορισμούς όσον αφορά τη διάρκεια της διαφήμισης ⁽⁵⁾, τους κανόνες που διασφαλίζουν την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και την προστασία των ανηλίκων ⁽⁶⁾, τους κανόνες για τη χορηγία και την τηλεαγορά ⁽⁷⁾ καθώς και κανόνες δημόσιας υγείας που

περιορίζουν τη διαφήμιση για ορισμένα προϊόντα (απαγόρευση για τον καπνό και τα φάρμακα που χορηγούνται με ιατρική συνταγή, περιορισμούς όσον αφορά τα αλκοολούχα ποτά) ⁽⁸⁾.

5. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ισχύουν επίσης οι κανόνες της οδηγίας για την παραπλανητική διαφήμιση ⁽⁹⁾. Στο μέλλον, το κοινοτικό δίκαιο σχετικά με την προστασία του καταναλωτή θα περιλαμβάνει επίσης τις διατάξεις της πρόσφατης πρότασης οδηγίας-πλασιού για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές έναντι των καταναλωτών. Το προτεινόμενο πλαίσιο στηρίζεται σε μία ουδέτερη από τεχνολογική άποψη προσέγγιση και στην αρχή της εφαρμογής της νομοθεσίας της χώρας προέλευσης, πράγμα που την καθιστά συμβίβαστη με την προσέγγιση της υπάρχουσας οδηγίας τηλεόραση χωρίς σύνορα. Η πρόταση οδηγίας-πλασιού προβλέπει σαφώς ότι, σε περίπτωση σύγκρουσης με κοινοτικούς τομεακούς κανόνες που ρυθμίζουν ένα συγκεκριμένο τομέα, υπερισχύουν οι τομεακοί κανόνες.

6. Η παρούσα ανακοίνωση, η οποία αποτελεί συνέχεια της ανακοίνωσης της Επιτροπής της 15ης Δεκεμβρίου 2003 ⁽¹⁰⁾, σχετικά με το μέλλον της ευρωπαϊκής ρυθμιστικής πολιτικής στον οπτικοακουστικό τομέα, έχει ως στόχο να αποσαφηνίσει τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της οδηγίας σε ορισμένες μορφές και τεχνικές εμπορικών επικοινωνιών που έχουν αναπτυχθεί, ιδίως σε συνδυασμό με την εξέλιξη της τεχνολογίας και των αγορών. Η Επιτροπή επιθυμεί με τον τρόπο αυτό να ενισχύσει την ασφάλεια του δικαίου προς όφελος των οικονομικών φορέων, των κρατών μελών και των καταναλωτών. Η προσέγγισή της στηρίζεται, όταν κρίνει ότι ορισμένες διατάξεις παρέχουν περιθώρια ερμηνείας και όταν δεν υπάρχει η σχετική νομολογία, στην αρχή «*in dubio pro libertate*».

7. Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης του 2003 σχετικά με την επανεξέταση της οδηγίας σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασίας που έχει προσαρτηθεί στην έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας της 6ης Ιανουαρίου 2003 (στο εξής «τέταρτη έκθεση») ⁽¹¹⁾, το μεγαλύτερο μέρος των συνεισφορών των κρατών μελών, των ρυθμιστικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών υποστήριξαν την ιδέα να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις της οδηγίας στις νέες τεχνικές διαφήμισης. Επίσης, επιτεύχθηκε ευρεία συναίνεση όσον αφορά την εξέταση του συμβιβασμού των εν λόγω τεχνικών με την οδηγία τηλεόραση χωρίς σύνορα ⁽¹²⁾. Τα συμπεράσματα της ιταλικής προεδρίας κατά το άτυπο Συμβούλιο οπτικοακουστικών θεμάτων στις Συρακούσες ⁽¹³⁾ καθώς και οι συζητήσεις στο πλαίσιο της επιτροπής επαφής οδεύουν επίσης προς την ίδια κατεύθυνση ⁽¹⁴⁾.

8. Εξάλλου, κατά τις συζητήσεις στο πλαίσιο της επιτροπής επαφής καθώς και κατά τη δημόσια διαβούλευση εντοπίστηκαν ορισμένα ζητήματα που ανακύπτουν όσον αφορά τη συμμόρφωση ορισμένων διαφημιστικών πρακτικών που έχουν αναπτυχθεί, όπως οι «ηλεκτροφόρες», τα μίνι διαφημιστικά μηνύματα ή ακόμη η «τοποθέτηση προϊόντος» με την οδηγία. Φαίνεται ότι τα ερωτηματικά που έχουν δημιουργηθεί συνδέονται με την ερμηνεία ουσιωδών κανόνων και εννοιών της οδηγίας όπως εκείνων που συνδέονται με το διαχωρισμό του συντακτικού από το διαφημιστικό περιεχόμενο του προγράμματος, τη «χορηγία», τη «συγκεκριμένη διαφήμιση», την παρεμβολή διαφημίσεων ή ακόμη τη διάρκεια της τηλεοπτικής διαφήμισης.

2. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

2.1. Διάρκεια της τηλεοπτικής διαφήμισης

2.1.1. Διάρκεια στο διάστημα μιας ώρας

9. Στο πλαίσιο της εφαρμογής του αρχικού κειμένου της οδηγίας «τηλεόραση χωρίς σύνορα», τα κράτη μέλη είχαν ερμηνεύσει με διαφορετικούς τρόπους τη διάταξη του άρθρου 18 σύμφωνα με την οποία «ο χρόνος μετάδοσης που αφιερώνεται στα διαφημιστικά μηνύματα μέσα στο δεδομένο διάστημα μιας ώρας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 20 %». Βάσει του κριτηρίου της κυλιόμενης ώρας, το οποίο έχει υιοθετηθεί από ορισμένα κράτη μέλη, οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς δεν μπορούσαν να αφιερώνουν στις διαφημίσεις περισσότερο από 20 % του χρόνου, ανεξαρτήτως της στιγμής κατά την οποία άρχιζε να υπολογίζεται η περίοδος της υπό εξέταση ώρας. Η ερμηνεία αυτή ισοδυναμούσε με απαγόρευση, κατά απόλυτο τρόπο, της μετάδοσης διαφημίσεων για αδιάλειπτο χρονικό διάστημα άνω των 12 λεπτών. Αντίθετα, βάσει του κριτηρίου της ωρολογιακής ώρας που έχει υιοθετηθεί από άλλα κράτη μέλη, οι ώρες αναφοράς συνιστούσαν διαδοχικές εξητάλεπτες περιόδους που άρχιζαν κατά το λεπτό 0 και τελείωναν κατά το λεπτό 59 (φυσική ωρολογιακή ώρα) ή άρχιζαν άλλη χρονική στιγμή από το λεπτό 0, για παράδειγμα όταν οι εκπομπές ενός ραδιοτηλεοπτικού φορέα αρχίζουν στις 6.05 για μία δεδομένη ημέρα («αποκλίνουσα» ωρολογιακή ώρα). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι διαδοχικές ωρολογιακές ώρες θα ήταν 6.05 έως 7.04, 7.05 έως 8.04 και ούτω καθεξής.

10. Μετά την τροποποίηση της οδηγίας με την οδηγία 97/36/EK του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου 1997, το άρθρο 18 παράγραφος 2 χρησιμοποιεί την έκφραση «χρόνος μετάδοσης διαφημιστικών μηνυμάτων και μηνυμάτων τηλεαγοράς μέσα σε κάθε δεδομένη ωρολογιακή ώρα». Ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε με τον τρόπο αυτό να εισαγάγει το κριτήριο της ωρολογιακής ώρας, χωρίς όμως να διευκρινίζει αν πρόκειται για φυσική ωρολογιακή ώρα ή για «αποκλίνουσα» ωρολογιακή ώρα⁽¹⁵⁾. Η βούληση αυτή του κοινοτικού νομοθέτη είναι προφανής στις διάφορες γλωσσικές αποδόσεις του κειμένου της οδηγίας⁽¹⁶⁾.

11. Το κριτήριο αυτό επιτρέπει να διατηρηθεί ο κανόνας του μέγιστου χρόνου διαφήμισης 12 λεπτών ανά μία δεδομένη ώρα, προσφέροντας ταυτόχρονα μεγαλύτερη ευελιξία στους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς όσον αφορά την κατανομή των διαφημιστικών μηνυμάτων. Σύμφωνα με μ' αυτή την ερμηνεία, το άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας επιτρέπει τη συνεχή μετάδοση διαφημίσεων για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα 12 λεπτά. Η μετάδοση αυτή μπορεί ν' αρχίσει, για παράδειγμα, το πέμπτο λεπτό μιας δεδομένης ώρας και να τελειώσει το δέκατο λεπτό της επόμενης ώρας, υπό την επιφύλαξη των ημερήσιων ορίων που αναφέρονται στο άρθρο 18 παράγραφος 1 (βλ. κατωτέρω, σημεία 14 έως 18).

12. Η έννοια της ωρολογιακής ώρας που χρησιμοποιείται στο άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας μπορεί να θεωρηθεί ότι αναφέρεται είτε σε μία φυσική ωρολογιακή ώρα είτε σε μία αποκλίνουσα ωρολογιακή ώρα. Σύμφωνα με το μηχανισμό της

φυσικής ωρολογιακής ώρας, οι ώρες αναφοράς που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της ωριαίας διάρκειας μετάδοσης τηλεοπτικών διαφημίσεων, αποτελούν διαδοχικές περιόδους 60 λεπτών που αρχίζουν κατά το λεπτό 0 και τελειώνουν κατά το λεπτό 59. Αντίθετα, σύμφωνα με το μηχανισμό της διαφοροποιημένης ωρολογιακής ώρας, οι ώρες αναφοράς που λαμβάνονται υπόψη αποτελούν διαδοχικές περιόδους 60 λεπτών που είναι δυνατόν να αρχίζουν μετά το λεπτό 0 (για παράδειγμα, το όγδοο λεπτό μιας δεδομένης ώρας) και να τελειώνουν κατά τη διάρκεια της επόμενης ώρας (στο παράδειγμά μας, το έβδομο λεπτό της επόμενης ώρας).

13. Πρόκειται για ένα παράδειγμα της ισορροπίας την οποία προσπαθεί να εξασφαλίσει η οδηγία μεταξύ της ελεύθερης μετάδοσης διαφημίσεων και της προστασίας του κοινού, διότι με το μέτρο αυτό επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη δυνατή ελευθερία (σε σχέση με την αρχική έκδοση της οδηγίας), διευκολύνοντας ταυτόχρονα τον έλεγχο, από τα αρμόδια όργανα, των χρονικών ορίων διαφήμισης.

2.1.2. Ημερήσια διάρκεια

14. Η αποδεκτή ημερήσια διάρκεια τηλεοπτικών διαφημίσεων και τηλεαγορών ορίζεται σε σχέση με την έννοια του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης, η οποία είναι συνεπώς καθοριστική. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1, της οδηγίας, το 15 % των διαφημίσεων καθώς και το 20 % των μηνυμάτων τηλεαγοράς, διαφημιστικών μηνυμάτων και άλλων μορφών διαφήμισης που είναι δυνατόν να μεταδοθούν υπολογίζονται σε σχέση με την εν λόγω έννοια⁽¹⁷⁾. Εξάλλου, η έννοια «ημέρα» χρησιμοποιείται στο άρθρο 18α όσον αφορά τις χρονοθυρίδες που αφιερώνονται σε εκπομπές τηλεαγοράς από σταθμό που δεν είναι αποκλειστικά αφιερωμένος σε τηλεαγορά⁽¹⁸⁾.

15. Σχετικά με το θέμα αυτό, αντίθετα με την έννοια της ώρας, οι έννοιες του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης και της ημέρας δεν καθορίζονται από την οδηγία. Πιο συγκεκριμένα, στον τομέα της τηλεόρασης, η έννοια της ημέρας ή του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης μπορεί να νοηθεί ως η ημερολογιακή ημέρα ή η ημέρα προγραμματισμού. Αρκεί να ανατρέξουμε σε τηλεοπτικά προγράμματα για να διαπιστώσουμε ότι, πράγματι, οι ημέρες προγραμματισμού αρχίζουν, για παράδειγμα, στις 6 π.μ. (και όχι την ώρα 0) και τελειώνουν στις 5 π.μ. της επόμενης ημέρας (και όχι τα μεσάνυχτα).

16. Οι προπαρασκευαστικές εργασίες δεν παρέχουν επίσης στοιχεία που να μας επιτρέπουν να διευκρινίσουμε την ερμηνεία των εννοιών της ημέρας και του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης. Θα πρέπει λοιπόν να αποσαφηνιστούν οι έννοιες αυτές στο πλαίσιο της παρούσας ανακοίνωσης, «σε συνάρτηση με τη γενική οικονομία και το σκοπό της ρυθμίσεως» της οποίας αποτελούν μέρος⁽¹⁹⁾. Σχετικά με το σημείο αυτό είναι χρήσιμο να ανατρέξουμε σε μία προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου, η οποία αφορά την ερμηνεία του άρθρου 11 της οδηγίας σχετικά με την παρεμβολή των διαφημίσεων. Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε:

«Επομένως, οσάκις μία διάταξη της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ επιβάλλει περιορισμό στη μετάδοση και διανομή τηλεοπτικών υπηρεσιών, χωρίς ο κοινοτικός νομοθέτης να την έχει διατυπώσει με τρόπο σαφή και όχι αμφισβητούμενο, η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται περιοριστικώς.

Εφόσον το άρθρο 11 παράγραφος 3, της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ, διατυπωμένο κατά τρόπο αμφισβητούμενο, προβλέπει περιορισμό της δυνατότητας διακοπής της μεταδόσεως οπτικοακουστικών έργων για λόγους διαφήμισης, ο περιορισμός αυτός πρέπει να ερμηνεύεται κατά τον πλέον αυστηρό τρόπο⁽²⁰⁾».

17. Αυτό ισοδυναμεί, με άλλα λόγια, με την καθιέρωση στον τομέα των τηλεοπτικών υπηρεσιών της κλασικής αρχής της περιοριστικής ερμηνείας των εξαιρέσεων ή περιορισμών στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών⁽²¹⁾. Συνεπώς, η Επιτροπή κρίνει ότι ο ημερήσιος χρόνος μετάδοσης ή η ημέρα μπορεί να υπολογίζεται σε σχέση με την ημέρα προγραμματισμού, δεδομένου ότι η τελευταία μπορεί να αντιστοιχεί σε μία ημερολογιακή ημέρα (ξεκινώντας από την ώρα 0 και τελειώνοντας τα μεσάνυχτα) ή να διαφέρει απ' αυτήν (για παράδειγμα, αρχίζοντας στις 6 το πρωί και τελειώνοντας στις 5.50 το πρωί της επόμενης ημερολογιακής ημέρας).

18. Η Επιτροπή κρίνει ότι θα πρέπει να ερμηνευτούν οι έννοιες του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης και της ημέρας έτσι ώστε να αναφέρονται σε μία ημέρα προγραμματισμού· η ημέρα προγραμματισμού μπορεί να αντιστοιχεί σε μία ημερολογιακή ημέρα ή μία ξεχωριστή ημέρα προγραμματισμού που αρχίζει, για παράδειγμα, στις 6 το πρωί και τελειώνει 5.50 το πρωί της επόμενης ημερολογιακής ημέρας.

2.2. Μορφή και παρουσίαση της τηλεοπτικής διαφήμισης και της τηλεαγοράς (άρθρο 10)

19. Διαχωρισμός της διαφήμισης από το συντακτικό περιεχόμενο. Το άρθρο 10 της οδηγίας περιλαμβάνει μία σειρά διατάξεων που αφορούν τη μορφή και την παρουσίαση της τηλεοπτικής διαφήμισης και της τηλεαγοράς. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 10 παράγραφος 1, της οδηγίας ορίζει ότι η διαφήμιση και η τηλεαγορά πρέπει να αναγνωρίζονται εύκολα και να διακρίνονται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων. Δεδομένου ότι πολλές από τις διατάξεις της οδηγίας τηλεόραση χωρίς σύνορα είναι διατυπωμένες με πανομοιότυπο τρόπο με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη Διασυνοριακή Τηλεόραση («Σύμβαση για τη Διασυνοριακή Τηλεόραση») ⁽²²⁾, ίσως είναι χρήσιμο να γίνει κάποια αναφορά στην ερμηνεία των διατάξεων αυτών στο πλαίσιο της Σύμβασης. Η επεξηγηματική έκθεση σχετικά με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Διασυνοριακή Τηλεόραση («επεξηγηματική έκθεση») διευκρινίζει σχετικά ότι ο κανόνας αυτός επιδιώκει ένα στόχο γενικού συμφέροντος που είναι η αποφυγή κάθε σύγχυσης μεταξύ της διαφήμισης ή των εκπομπών τηλεαγοράς και των άλλων μερών των προγραμμάτων ⁽²³⁾. Τα προγράμματα που δεν τηρούν την εν λόγω αρχή του διαχωρισμού της διαφήμισης από το συντακτικό περιεχόμενο εμπίπτουν στο πεδίο της απαγόρευσης. Η ίδια αρχή του διαχωρισμού οδηγεί στην απαγόρευση της συγκεκαλυμμένης διαφήμισης και τηλεαγοράς.

20. Μεμονωμένα διαφημιστικά μηνύματα και μηνύματα τηλεαγοράς. Το άρθρο 10 παράγραφος 2 προβλέπει ότι τα μεμονωμένα

διαφημιστικά μηνύματα και μηνύματα τηλεαγοράς πρέπει να παραμείνουν η εξαίρεση. Με τη διάταξη αυτή, ο κοινοτικός νομοθέτης θεσπίζει ένα σαφή κανόνα, σύμφωνα με τον οποίο οι διαφημίσεις και τα μηνύματα τηλεαγοράς πρέπει να μεταδίδονται σε οθόνες, με περιορισμένες δυνατότητες εξαίρεσης. Σχετικά με το θέμα αυτό, η επεξηγηματική έκθεση προβλέπει ότι είναι δυνατόν να υπάρξει, κατ' εξαίρεση, παρέκκλιση από την αρχή της απουσίας μεμονωμένης διαφήμισης, σε ορισμένες περιστάσεις, ιδίως στην περίπτωση ενός και μόνου μηνύματος μεγάλης διάρκειας, ή όταν ο διαθέσιμος για τη διαφήμιση ή την τηλεαγορά χρόνος είναι πολύ περιορισμένος, όπως για παράδειγμα μεταξύ των γύρων ενός αγώνα πυγμαχίας ή κατς, ή, ακόμη, όταν ο ραδιοτηλεοπτικός φορέας δεν έχει αρκετές παραγγελίες για διαφημίσεις ώστε να μπορεί να συγκεντρώσει τα μηνύματα σε ομάδες ⁽²⁴⁾.

21. Μίνι διαφημιστικά μηνύματα. Η διαφημιστική πρακτική των μίνι διαφημιστικών μηνυμάτων αναπτύχθηκε κυρίως στο πλαίσιο της αναμετάδοσης ποδοσφαιρικών αγώνων ⁽²⁵⁾. Η πρακτική αυτή συνίσταται στη μετάδοση ενός εξαιρετικά μικρής διάρκειας διαφημιστικού μηνύματος με την ευκαιρία ενός συμβάντος. Με την επιφύλαξη του θέματος κατά πόσο συμβάντα του είδους αυτού μπορούν να θεωρηθούν «διαλείμματα» κατά την έννοια του άρθρου 11 παράγραφος 2, οι εθνικές αρχές οφείλουν να μεριμνούν έτσι ώστε η μετάδοση μίνι διαφημιστικών μηνυμάτων να μην θίγει τις ουσιαστικές αρχές που συνδέονται με τη μορφή και την παρουσίαση της τηλεοπτικής διαφήμισης, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 10 της οδηγίας. Πρώτα απ' όλα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα μίνι διαφημιστικά μηνύματα παρουσιάζονται κατά τρόπο που να σέβονται τη θεμελιώδη αρχή του άρθρου 10 παράγραφος 1, της οδηγίας σύμφωνα με την οποία τα διαφημιστικά μηνύματα πρέπει να «αναγνωρίζονται εύκολα ως τέτοια και να διακρίνονται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων», αρχή της οποίας ο στόχος είναι να επιτρέψει στον τηλεθεατή να διακρίνει μεταξύ συντακτικού περιεχομένου και εμπορικής επικοινωνίας. Δεύτερον, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε η μετάδοση μίνι διαφημιστικών μηνυμάτων να «παραμένει η εξαίρεση» βάσει του κανόνα σύμφωνα με τον οποίο τα μεμονωμένα διαφημιστικά μηνύματα πρέπει να παραμείνουν η εξαίρεση (άρθρο 10 παράγραφος 2).

2.3. Παρεμβολή των διαφημιστικών μηνυμάτων και των μηνυμάτων τηλεαγοράς (άρθρο 11)

22. Το άρθρο 11 της οδηγίας ορίζει ότι τα διαφημιστικά μηνύματα και τα μηνύματα τηλεαγοράς παρεμβάλλονται μεταξύ των εκπομπών ή, με την επιφύλαξη ορισμένων προϋποθέσεων που διευκρινίζονται, μπορούν να παρεμβάλλονται και κατά τη διάρκεια των εκπομπών έτσι ώστε να μην θίγεται η αρτιότητα ή η αξία της εκπομπής και εφόσον δεν θίγονται τα συμφέροντα των κατόχων δικαιωμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις φυσικές διακοπές του προγράμματος καθώς και τη διάρκεια και τη φύση του. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητά ότι το άρθρο αυτό προστατεύει όχι μόνο τους κατόχους δικαιωμάτων και τους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς αλλά και τους τηλεθεατές από την υπερβολική διαφήμιση ⁽²⁶⁾. Οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να παρεμβάλλονται διαφημίσεις κατά τη διάρκεια ορισμένων εκπομπών διευκρινίζονται από την οδηγία. Σχετικά με το θέμα αυτό, το άρθρο 11 παράγραφος 2 ορίζει ότι, στις εκπομπές που αποτελούνται από αυτόνομα μέρη ή στις αθλητικές εκπομπές και στα γεγονότα και θεάματα ανάλογης διάρθρωσης που περιλαμβάνουν διαλείμματα, τα διαφημιστικά

μηνύματα και τα μηνύματα τηλεαγοράς παρεμβάλλονται μόνο μεταξύ των μερών ή στα διαλείμματα. Το άρθρο 11 παράγραφος 3 παρέχει ορισμένες διευκρινίσεις όσον αφορά τη διακοπή των κινηματογραφικών έργων μακράς διάρκειας και των έργων που έχουν γυριστεί για την τηλεόραση. Το άρθρο 11 παράγραφος 4 ορίζει ότι όταν προγράμματα άλλα από εκείνα που αναφέρονται στην παράγραφο 2 διακόπτονται από διαφημιστικά μηνύματα ή μηνύματα τηλεαγοράς, πρέπει να παρέρχεται διάστημα 20 τουλάχιστον λεπτών μεταξύ δύο διαδοχικών διακοπών για διαφήμιση κατά τη διάρκεια της εκπομπής. Τέλος, το άρθρο 11 παράγραφος 5 απαγορεύει τα διαφημιστικά διαλείμματα κατά τη διάρκεια της μετάδοσης θρησκευτικών τελετών καθώς και κατά τη διάρκεια των εκπομπών πολιτικών ειδήσεων, των ντοκιμαντέρ, των εκπομπών θρησκευτικού περιεχομένου και των παιδικών εκπομπών, με προγραμματισμένη διάρκεια κάτω των τριάντα λεπτών⁽²⁷⁾.

23. Αθλητικές εκπομπές. Η Επιτροπή επιθυμεί να διευκρινίσει την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 11 στις αθλητικές εκπομπές. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η παράγραφος 2 του άρθρου 11 εφαρμόζεται αποκλειστικά στις «αθλητικές εκπομπές... που περιλαμβάνουν διαλείμματα». Το διάλειμμα πρέπει να έχει φυσικό και σταθερό χαρακτήρα άμεσα συνδεδεμένο με τη δομή της εκδήλωσης ή του γεγονότος, όπως συνάγεται από τη ρητή αναφορά στα «θέαματα ανάλογης διάρθρωσης». Σχετικά με το σημείο αυτό, η επεξηγηματική έκθεση διευκρινίζει ότι η έννοια του αυτόνομου μέρους, εφόσον πρόκειται για αθλητικές εκπομπές, πρέπει να αντιστοιχεί κατά κανόνα σε φυσικές ή αντικειμενικές διακοπές του υπό εξέταση αθλήματος⁽²⁸⁾. Δεν θα πρέπει να πρόκειται για μία τυχαία απλή διακοπή, περίπτωση στην οποία όλα ανεξαιρέτως τα προγράμματα θα καλύπτονταν από το άρθρο 11 παράγραφος 2 της οδηγίας και όχι μόνο οι εκδηλώσεις που αναφέρονται σ'αυτό. Σε ό,τι αφορά, για παράδειγμα, το ποδόσφαιρο, μια τέτοια ερμηνεία έχει ως αποτέλεσμα να μη θεωρείται διάλειμμα κατά την έννοια του άρθρου 11 παράγραφος 2, ένα γωνιαίο λάκτισμα (κόρνερ), ένα ελεύθερο λάκτισμα ή η αντικατάσταση ενός παίκτη που δεν συνεπάγονται διακοπή του αγώνα. Δεν ισχύει το ίδιο στην υποθετική περίπτωση κατά την οποία υπολογίζεται ο χρόνος διακοπής του αγώνα σε σχέση με ένα από τα παραπάνω συμβάντα και προστίθεται, ενδεχομένως, στην κανονική διάρκεια του αγώνα. Αντίθετα, οι αθλητικές εκπομπές που δεν περιλαμβάνουν φυσικές ή αντικειμενικές διακοπές όπως οι ποδηλατικοί αγώνες, οι αγώνες δρόμου ή οι αγώνες Φόρμουλα 1 εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 4, το οποίο αφορά τις εκπομπές εκτός εκείνων που αναφέρονται ρητά στην παράγραφο 2.

24. Οι αθλητικές εκπομπές που δεν περιλαμβάνουν διαλείμματα κατά την έννοια του άρθρου 11 παράγραφος 2 της οδηγίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανόνα του άρθρου 11 παράγραφος 4. Συνεπώς, μεταξύ των διαδοχικών διαλειμμάτων κατά τη διάρκεια των εκπομπών αυτών πρέπει να παρέρχεται χρονικό διάστημα είκοσι τουλάχιστον λεπτών.

2.4. Τηλεπροσφορές

25. Η Επιτροπή είχε εξετάσει το θέμα των τηλεπροσφορών στη δεύτερη έκθεσή της σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας⁽²⁹⁾, προκειμένου να εξηγήσει μια απόφαση του Δικαστηρίου η οποία αφορούσε, μεταξύ άλλων, το χρόνο που είναι δυνατόν να αφιερώνεται ημερησίως στις τηλεπροσφορές βάσει του αρχικού κειμένου της οδηγίας τηλεόραση χωρίς σύνορα, πριν από την τροποποίησή της το 1997. Όπως είχε αναφέρει η Επιτροπή την εποχή εκείνη, οι τηλεπροσφορές αποτελούν συνηθισμένη μορφή τηλεοπτικής διαφήμισης, η οποία βασίζεται στη διακοπή του σκηνικού κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων επί σκηνής (ιδίως των παιχνιδιών) από διαστήματα αφιερωμένα στην παρουσίαση ενός ή περισσότερων

προϊόντων ή υπηρεσιών, κατά τη διάρκεια των οποίων οι παρουσιαστές του προγράμματος εγκαταλείπουν προσωρινά το ρόλο τους που συνδέεται με τα παιχνίδια για να προωθήσουν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που αποτελούν το αντικείμενο της διαφημιστικής παρουσίασης.

26. Η Επιτροπή κρίνει ότι οι τηλεπροσφορές συμβιβάζονται με το άρθρο 10 της οδηγίας στο μέτρο που διακρίνονται σαφώς από το υπόλοιπο μέρος του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή ακουστικών μέσων, έτσι ώστε οι τηλεθεατές να μπορούν να αντιλαμβάνονται με ευκολία τον εμπορικό χαρακτήρα των μεταδιδόμενων μηνυμάτων.

27. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν την τήρηση των διατάξεων του άρθρου 10 της οδηγίας και να θεσπίζουν τα σχετικά μέτρα εφαρμογής.

28. Διάρκεια μετάδοσης στο διάστημα μιας δεδομένης ώρας. Είναι σκόπιμο να υπομνησθεί ότι τα μηνύματα τηλεπροσφορών υπόκεινται στα όρια διάρκειας μετάδοσης στο διάστημα μιας δεδομένης ώρας ή ημέρας τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 18 της οδηγίας. Από την άλλη πλευρά, η Επιτροπή υπενθύμισε στην προαναφερόμενη δεύτερη έκθεσή της σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας ότι οι τηλεπροσφορές υπόκεινται, ως άλλες μορφές διαφήμισης, στο όριο ημερησίας διάρκειας μετάδοσης που προβλέπεται από την οδηγία. Όπως προκύπτει από το άρθρο 18 παράγραφος 2, της οδηγίας, το ποσοστό του χρόνου που αφιερώνεται στα μηνύματα τηλεπροσφορών, (όπως και στα μηνύματα τηλεαγοράς και στα διαφημιστικά μηνύματα) στο διάστημα μιας δεδομένης ωρολογιακής ώρας, δεν πρέπει να υπερβαίνει το 20 %. Αντίθετα, το εν λόγω άρθρο δεν εφαρμόζεται στις τηλεπροσφορές που παρουσιάζονται όχι στο πλαίσιο μηνυμάτων αλλά στο πλαίσιο εκπομπής. Οι τηλεπροσφορές που μεταδίδονται με τον τρόπο αυτό πρέπει να εξομοιώνονται με άλλη μορφή διαφήμισης, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου. Συνεπώς, οι κανόνες σχετικά με τη διάρκεια διαφήμισης στο διάστημα μιας δεδομένης ώρας, οι οποίοι αφορούν τα «διαφημιστικά μηνύματα» και τα «μηνύματα τηλεαγοράς» δεν εφαρμόζονται στις εκπομπές τηλεπροσφορών⁽³⁰⁾.

29. Το άρθρο 18 παράγραφος 1 της οδηγίας σχετικά με τον ημερήσιο χρόνο μετάδοσης διαφημιστικών μηνυμάτων και μηνυμάτων τηλεαγοράς εφαρμόζεται στα μηνύματα και στις εκπομπές τηλεπροσφορών. Αντίθετα, το άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας, το οποίο προβλέπει περιορισμό του χρόνου μετάδοσης τηλεοπτικών διαφημίσεων, στο διάστημα μιας ώρας δεν αφορά τις τηλεπροσφορές στο πλαίσιο μιας εκπομπής.

2.5. Συγκεκριμενισμένη διαφήμιση

30. Η συγκεκριμενισμένη διαφήμιση καθώς και οι συγκεκριμενισμένες τηλεαγορές απαγορεύονται βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 4 της οδηγίας τηλεόραση χωρίς σύνορα. Σύμφωνα με το πρώτο άρθρο της εν λόγω οδηγίας, συνιστά συγκεκριμενισμένη διαφήμιση «η προφορική ή οπτική παρουσίαση σε προγράμματα εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός παραγωγού εμπορευμάτων ή ενός προσώπου που παρέχει υπηρεσίες, όταν η παρουσίαση αυτή γίνεται σκοπίμως από τον ραδιοτηλεοπτικό φορέα με διαφημιστικό σκοπό και ενδέχεται να παραπλανήσει το κοινό όσον αφορά τον χαρακτήρα αυτής της παρουσίασης. Μια παρουσίαση θεωρείται ότι γίνεται σκοπίμως όταν γίνεται έναντι αμοιβής ή ανάλογης πληρωμής.»

31. Για να συνιστά συγκεκριμενοποιημένη διαφήμιση, η προφορική ή οπτική παρουσίαση στα προγράμματα εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός παραγωγού εμπορευμάτων ή ενός προσώπου που παρέχει υπηρεσίες, πρέπει να πληροί τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις: πρέπει να έχει γίνει σκόπιμα από τον ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, να έχει γίνει για διαφημιστικούς σκοπούς και να υπάρχει κίνδυνος παραπλάνησης του κοινού όσον αφορά τη φύση της παρουσίασης αυτής.

32. Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι η οδηγία δεν προβλέπει απόλυτη απαγόρευση κάθε προφορικής ή οπτικής αναφοράς σε συγκεκριμένα εμπορεύματα, υπηρεσίες, σήματα ή ονόματα παραγωγών ή παρόχων υπηρεσιών. Εξάλλου, η δυνατότητα αυτή είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την ελευθερία έκφρασης, πολύ περισσότερο εφόσον τα σήματα κατέχουν σημαντική θέση στο σύγχρονο κόσμο.

33. Στην πράξη, λαμβανομένου υπόψη του σκόπιμου χαρακτήρα της συγκεκριμενοποιημένης διαφήμισης, η διάκριση μεταξύ συγκεκριμενοποιημένης διαφήμισης και θεμιτής αναφοράς σε προϊόντα, υπηρεσίες, σήματα ή ονόματα οικονομικών παραγόντων μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα λεπτή για τις εθνικές αρχές. Η Επιτροπή κρίνει ότι ενδείκνυται η εφαρμογή του κριτηρίου της «αδικαιολόγητης προβολής» του προϊόντος, υπηρεσίας, σήματος ή επωνυμίας επιχείρησης: ο αδικαιολόγητος αυτός χαρακτήρας μπορεί επίσης να απορρέει από την επαναλαμβανόμενη παρουσία του σχετικού σήματος ή προϊόντος ή υπηρεσίας ή από τον τρόπο με τον οποίο τα τελευταία αυτά στοιχεία παρουσιάζονται και προβάλλονται. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το συντακτικό περιεχόμενο των εκπομπών στις οποίες παρεμβάλλονται τα στοιχεία αυτά (εκπομπές πληροφόρησης, ντοκιμαντέρ, κ.λπ.).

34. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι ένα προϊόν προβάλλεται έντονα αποτελεί ένδειξη συγκεκριμενοποιημένης διαφήμισης όταν η παρουσίαση αυτή δεν δικαιολογείται από την άποψη των συντακτικών αναγκών της εκπομπής ή είναι το αποτέλεσμα επιρροής στο συντακτικό περιεχόμενο, για εμπορικούς σκοπούς, ή κινδυνεύει να παραπλανήσει το κοινό σχετικά με το χαρακτήρα μιας τέτοιας παρουσίασης.

2.6. Τηλεαγορά

35. Δυνάμει της οδηγίας, ένας τηλεοπτικός σταθμός μπορεί να είναι αφιερωμένος αποκλειστικά στις τηλεαγορές και να μεταδίδει προγράμματα τηλεαγορών καθόλη τη διάρκεια της ημέρας. Η Επιτροπή κλήθηκε να διευκρινίσει τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται οι κανόνες της οδηγίας στην περίπτωση που δύο τηλεοπτικοί σταθμοί, με ξεχωριστές άδειες, μοιράζονται την ίδια συχνότητα και ο ένας εκ των δύο μεταδίδει αποκλειστικά εκπομπές τηλεαγορών (κατά κανόνα τη νύχτα). Η Επιτροπή κρίνει πως το γεγονός ότι δύο τηλεοπτικοί σταθμοί μοιράζονται την ίδια συχνότητα δεν αντιτίθεται στη δυνατότητα, για το σταθμό που παρέχει υπηρεσίες τηλεαγοράς, να θεωρηθεί ως αποκλειστικά αφιερωμένος στις τηλεαγορές και, κατά συνέπεια, να επωφεληθεί των διατάξεων του άρθρου 19 της οδηγίας.

36. Θα πρέπει, ωστόσο, οι δύο τηλεοπτικοί σταθμοί να διαθέτουν ξεχωριστές άδειες και να διακρίνονται σαφώς μεταξύ τους έτσι ώστε να μην υπάρχει κανένας κίνδυνος σύγχυσης: καμία αναφορά στο όνομα ή στο λογότυπο του άλλου τηλεοπτικού σταθμού που εκπέμπει στην ίδια συχνότητα και σαφής διάκριση στους οδηγούς προγραμμάτων, έντυπους ή ηλεκτρονικούς (Electronic Programme Guide, EPG).

3. ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ

37. Στην ανακοίνωσή της σχετικά με τις αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για την κοινοτική πολιτική στον οπτικοακουστικό τομέα στην ψηφιακή εποχή⁽³¹⁾, η Επιτροπή είχε επισημάνει την εμφάνιση νέων διαφημιστικών τεχνικών, όπως η διαίρεση της οθόνης και η εικονική διαφήμιση καθώς και τα ζητήματα που έθιξαν σε σχέση με ορισμένους βασικούς κανόνες της οδηγίας, όπως η απαγόρευση της συγκεκριμενοποιημένης διαφήμισης⁽³²⁾ και η ανάγκη σαφούς διαχωρισμού της διαφήμισης από οποιοδήποτε άλλο περιεχόμενο⁽³³⁾. Σχετικά με το θέμα αυτό, η εν λόγω ανακοίνωση επισημαίνει ότι σκοπός «δεν είναι να περιοριστεί η ανάπτυξη των νέων τεχνικών διαφήμισης, αλλά να ληφθεί μέριμνα για τη συνέχιση της εφαρμογής των θεμελιωδών αρχών».

38. Με πρωτοβουλία της Επιτροπής εκπονήθηκε από ανεξάρτητο σύμβουλο μία μελέτη σχετικά με την ανάπτυξη των νέων διαφημιστικών τεχνικών⁽³⁴⁾. Τα κυριότερα συμπεράσματα της μελέτης αυτής παρουσιάστηκαν από την Επιτροπή στην τέταρτη έκθεσή της. Σύμφωνα με την εν λόγω μελέτη, η διαίρεση της οθόνης, η εικονική διαφήμιση και η διαδραστική διαφήμιση δεν είναι, αυτές καθαυτές, ασυμβίβαστες με την οδηγία. Ωστόσο, η κατάσταση διαφέρει αισθητά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, ως προς την αποτελεσματική χρησιμοποίηση και τη σημασία ορισμένων απ' αυτές καθώς και όσον αφορά την προσέγγιση που έχουν υιοθετήσει οι εθνικές αρχές.

39. Η διαίρεση της οθόνης απαγορεύεται σε ορισμένα κράτη μέλη (Πορτογαλία και Γαλλία), αλλά επιτρέπεται σε άλλα, όπως για παράδειγμα στη Γερμανία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ η Γερμανία αποτελεί το μόνο κράτος που έχει θεσπίσει ειδικές ρυθμίσεις για το θέμα αυτό. Η εικονική διαφήμιση απαγορεύεται στην Ιταλία, τη Γαλλία, την Πορτογαλία και τη Νορβηγία ως αντίθετη προς τις αρχές που διέπουν την παρεμβολή της διαφήμισης στα προγράμματα ενώ επιτρέπεται στην Ελλάδα και την Ισπανία και πλαισιώνεται μάλιστα από ειδικές ρυθμίσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο και στη Γερμανία. Όσον αφορά τη διαδραστική διαφήμιση, η μελέτη αποκαλύπτει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι το μόνο κράτος μέλος που έχει θεσπίσει ειδικές ρυθμίσεις. Με εξαίρεση τους κανόνες της ITC (Independent Television Commission)⁽³⁵⁾ και του κώδικα του EGTA (European Group of Television Advertisers)⁽³⁶⁾, φαίνεται πως δεν υπάρχουν ακόμη ειδικές ρυθμίσεις για τις διαδραστικές εμπορικές υπηρεσίες, δεδομένου ότι η διαδραστική διαφήμιση βρίσκεται ακόμη σε πειραματικό στάδιο στη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών.

40. Από την μελέτη προκύπτει επίσης ότι οι διαφορές που παρατηρούνται ως προς την αντιμετώπιση των νέων τεχνικών διαφήμισης από το εθνικό δίκαιο οφείλονται συχνά στη διαφορετική ερμηνεία ουσιαστικών κανόνων της οδηγίας.

3.1. Διάρθρωση της οθόνης

41. Η διάρθρωση της οθόνης συνίσταται σε μία ταυτόχρονη ή παράλληλη μετάδοση συντακτικού περιεχομένου και διαφημιστικού περιεχομένου. Για παράδειγμα, ένα ή περισσότερα διαφημιστικά μηνύματα εμφανίζονται σε μία θυρίδα κατά τη διάρκεια της μετάδοσης μιας εκπομπής, έτσι ώστε να εμφανίζονται στην οθόνη δύο διαφορετικές εικόνες. Η τεχνική αυτή επιτρέπει στον τηλεθεατή, στο μέτρο που ο χώρος που διατίθεται για τη διαφήμιση δεν είναι υπερβολικός, να συνεχίσει να παρακολουθεί το συντακτικό πρόγραμμα, κατά τη διάρκεια της μετάδοσης του διαφημιστικού μηνύματος.

42. Στο πλαίσιο της Σύμβασης για τη Διασυνοριακή Τηλεόραση, η μόνιμη επιτροπή εξέδωσε γνώμη σύμφωνα με την οποία η διαφήμιση με την τεχνική διαίρεσης της οθόνης καλύπτεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση αλλά δεν μπορεί να θεωρηθεί αποδεκτή κατ' εφαρμογή της σύμβασης αυτής, εκτός αν ανταποκρίνεται στα ακόλουθα κριτήρια: i) σαφής και αναγνωρίσιμος διαχωρισμός των προγραμμάτων και της διαφήμισης ii) πλήρης τήρηση των λοιπών απαιτήσεων της σύμβασης και ιδίως του άρθρου 7 (αρμοδιότητες των ραδιοτηλεοπτικών φορέων), του άρθρου 11 (γενικά πρότυπα όσον αφορά τη διαφήμιση), του άρθρου 12 (διάρκεια της διαφήμισης) του άρθρου 13 (μορφή και παρουσίαση της διαφήμισης), του άρθρου 14 (παρεμβολή της διαφήμισης) και του άρθρου 15 (διαφήμιση για ορισμένα προϊόντα) ⁽³⁷⁾.

43. Το νομικό πλαίσιο που διέπει την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης διαφέρει ανάλογα με το αν η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται για διαφημιστικούς λόγους ή για να αναφερθεί ο λογότυπος ή το όνομα του χορηγού του τηλεοπτικού προγράμματος.

3.1.1. Διάρθρωση της οθόνης και τηλεοπτική διαφήμιση

44. Δυνάμει του άρθρου 1 στοιχείο γ) της οδηγίας, η τηλεοπτική διαφήμιση συνίσταται σε κάθε μορφή τηλεοπτικής ανακοίνωσης που μεταδίδεται έναντι πληρωμής ή ανάλογου ανταλλάγματος, με σκοπό την προώθηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Στο βαθμό που η τεχνική της διαίρεσης της οθόνης χρησιμοποιείται για τη μετάδοση μηνυμάτων του είδους αυτού, πρέπει να αντιμετωπίζεται, όσον αφορά την οδηγία, κατά τον ίδιο τρόπο με οποιοδήποτε άλλο διαφημιστικό μήνυμα.

45. Παρουσίαση (άρθρο 10). Η διάκριση μεταξύ συντακτικού περιεχομένου και εμπορικών ανακοινώσεων λαμβάνει συνήθως τη μορφή χρονικού διαχωρισμού: η διαφήμιση παρεμβάλλεται μεταξύ ή, ανάλογα με την περίπτωση, κατά τη διάρκεια των εκπομπών και διαχωρίζεται από τις εν λόγω εκπομπές με μία οθόνη αναγνωρίσιμη χάρη στα οπτικά ή ακουστικά χαρακτηριστικά της. Ωστόσο, από το γράμμα και το πνεύμα της οδηγίας προκύπτει ότι ένας χρονικός διαχωρισμός σε σχέση με το υπόλοιπο πρόγραμμα δεν είναι απαραίτητος αν τα ακουστικά ή οπτικά μέσα που χρησιμοποιεί ο ραδιοτηλεοπτικός φορέας εξασφαλίζουν το επιδιωκόμενο από τον νομοδότη αποτέλεσμα που είναι η αποφυγή της σύγχυσης από τους τηλεθεατές της διαφήμισης και του συντακτικού περιεχομένου.

46. Ο διαχωρισμός του χώρου με οπτικά ή/και ακουστικά μέσα μπορεί να επιτρέψει, ανάλογα με την περίπτωση, την τήρηση του κανόνα διαχωρισμού που προβλέπεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1, της οδηγίας. Θα πρέπει, για το σκοπό αυτό, ο εν λόγω διαχωρισμός του χώρου να γίνεται κατά τρόπο ώστε να καθιστά τη διαφήμιση και την τηλεαγορά εύκολα αναγνωρίσιμες και να επιτρέπει τη σαφή διάκριση των τελευταίων από τα άλλα μέρη του προγράμματος.

47. Η αρχή του διαχωρισμού της διαφήμισης από το συντακτικό περιεχόμενο δεν πρέπει λοιπόν να ερμηνεύεται ως απαγόρευση της διαφήμισης με τη μέθοδο της διαίρεσης της οθόνης. Ωστόσο, η διαφήμιση αυτή οφείλει να ανταποκρίνεται στις διατάξεις του άρθρου 10 της οδηγίας σχετικά με το διαχωρισμό του συντακτικού περιεχομένου από το διαφημιστικό περιεχόμενο. Αυτό σημαίνει ότι η διαφήμιση με την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης πρέπει να μπορεί να αναγνωρίζεται εύκολα και να διακρίνεται σαφώς από τα λοιπά μέρη του προγράμματος, με ακουστικά ή οπτικά μέσα, έτσι ώστε να μην υπάρχει για τους τηλεθεατές κίνδυνος σύγχυσης του διαφημιστικού με το συντακτικό περιεχόμενο. Ο διαχωρισμός του χώρου με οπτικά ή/και ακουστικά μέσα είναι επαρκής στο βαθμό που επιτρέπει τη σαφή διάκριση της διαφήμισης και επιτρέπει στους τηλεθεατές να την αναγνωρίζουν εύκολα.

48. Η τεχνική της διαίρεσης της οθόνης χρησιμοποιείται κατά κανόνα για τη μετάδοση των διαφημιστικών μηνυμάτων που μπορούν να είναι πολύ σύντομα. Τα διαφημιστικά μηνύματα σε χωρισμένη οθόνη πρέπει να αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο με τα διαφημιστικά μηνύματα όσον αφορά τις διατάξεις των άρθρων 11 και 18 της οδηγίας.

49. Παρεμβολή (άρθρο 11). Το άρθρο 11 αποβλέπει, αφενός, στην προστασία των τηλεθεατών έναντι της υπερβολικής διαφήμισης και, αφετέρου, στην προστασία της οικονομικής αξίας και της ακεραιότητας των έργων, προς όφελος των συμφερόντων των κατόχων δικαιωμάτων ⁽³⁸⁾. Θα πρέπει λοιπόν προηγουμένως να έχει δοθεί η έγκριση των κατόχων των δικαιωμάτων του έργου στο πλαίσιο της οποίας μεταδίδεται η διαφήμιση με την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης. Επιπλέον, ακόμη και όταν έχει δοθεί η έγκριση των κατόχων των δικαιωμάτων του έργου και προκειμένου να προστατευθούν οι τηλεθεατές έναντι της υπερβολικής διαφήμισης, η μετάδοση διαφήμισης με την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης είναι αυτή καθαυτή ασυμβίβαστη με το άρθρο 11 της οδηγίας όταν βλάπτει την ακεραιότητα του οπτικοακουστικού έργου στο πλαίσιο του οποίου μεταδίδεται.

50. Διάρκεια (άρθρο 18). Στη διαφήμιση με την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης εφαρμόζονται πλήρως οι διατάξεις του άρθρου 18 σχετικά με τη διάρκεια στο διάστημα μιας ώρας και την ημερήσια διάρκεια της διαφήμισης. Από την άποψη αυτή, το γεγονός ότι τα διαφημιστικά μηνύματα και τα μηνύματα τηλεαγοράς με την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης κατά την έννοια του άρθρου 18 παράγραφος 2 καταλαμβάνουν ένα μόνο μέρος της τηλεοπτικής οθόνης δεν μπορεί να δικαιολογήσει ευνοϊκότερη μεταχείριση βάσει των εν λόγω διατάξεων.

51. Περιεχόμενο της διαφήμισης. Η διαφήμιση με την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 και 16 σχετικά με την προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και των ανηλικών καθώς και σύμφωνα με τους κανόνες των άρθρων 13 έως 15 σχετικά με την απαγόρευση ή τον περιορισμό της διαφήμισης για ορισμένα προϊόντα.

52. Η διαφήμιση με την τεχνική της διαίρεσης της οθόνης συμβιβάζεται με την οδηγία στο βαθμό που μπορεί να αναγνωριστεί εύκολα και διακρίνεται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με ακουστικά ή οπτικά μέσα, έτσι ώστε να μην υπάρχει για τους τηλεθεατές κανένας κίνδυνος σύγχυσης της διαφήμισης με το συντακτικό περιεχόμενο. Η διαφήμιση αυτή δεν μπορεί να θίξει την ακεραιότητα των προγραμμάτων στο πλαίσιο των οποίων μεταδίδεται και εφαρμόζεται σ' αυτήν το σύνολο των διατάξεων της οδηγίας σχετικά με την παρουσίαση (άρθρο 10), την παρεμβολή (άρθρο 11), τη διάρκεια (άρθρο 18) καθώς και με το περιεχόμενο της διαφήμισης (άρθρα 12 έως 16).

3.1.2. Διαίρεση της οθόνης και χορηγία

53. Δυνάμει του άρθρου 1 στοιχείο ε) της οδηγίας, η χορηγία συνίσταται σε συνεισφορά επιχείρησης για τη χρηματοδότηση τηλεοπτικών προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση της επωνυμίας, του σήματος, της φήμης, των δραστηριοτήτων ή των επιτευξών της⁽³⁹⁾. Σύμφωνα με την απόφαση RTI η οποία ερμηνεύει το άρθρο 17 της οδηγίας σχετικά με τη χορηγία, το άρθρο 17 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας πρέπει να ερμηνευτεί κατά την έννοια ότι δεν απαγορεύει την παρεμβολή της επωνυμίας και/ή του λογότυπου του χορηγού σε διαφορετικές στιγμές από την έναρξη ή τη λήξη του προγράμματος. Τίποτε δεν απαγορεύει λοιπόν, υπό το φως της εν λόγω νομολογίας, τη χρησιμοποίηση της τεχνικής της διαίρεσης της οθόνης για την εμφάνιση του λογότυπου ή/και της επωνυμίας του χορηγού κατά τη διάρκεια της εκπομπής του προγράμματος⁽⁴⁰⁾ που αποτελεί το αντικείμενο χορηγίας.

54. Στο μέτρο που η τεχνική της διαίρεσης της οθόνης χρησιμοποιείται για να επισημανθεί ο χορηγός του προγράμματος, οφείλει να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 17 της οδηγίας. Επίσης, όπως προκύπτει από μία συστηματική και τελεολογική ερμηνεία της οδηγίας, η παρουσίαση του λογότυπου ή/και της επωνυμίας του χορηγού κατά τρόπο που θίγει την ακεραιότητα του χρηματοδοτούμενου προγράμματος είναι ασυμβίβαστη με την οδηγία. Ο βαθμός στον οποίο θίγεται η ακεραιότητα του προγράμματος που αποτελεί το αντικείμενο χορηγίας εκτιμάται λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τη διάρκεια της παρουσίασης αυτής καθώς και του μεγέθους της.

55. Τέλος, τόσο η μελέτη από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες όσο και οι συζητήσεις στο πλαίσιο της επιτροπής επαφής αποκάλυψαν την ύπαρξη διαφορών ως προς την αντιμετώπιση της χορηγίας από το εθνικό δίκαιο, ιδίως όσον αφορά την ενδεχόμενη δυνατότητα αναφοράς στα προϊόντα του χορηγού ή τρίτων. Σχετικά με το θέμα αυτό, το άρθρο 17 δεν περιλαμβάνει ρητή απαγόρευση. Το άρθρο 1 στοιχείο ε) προβλέπει επίσης ότι η χορηγία

μπορεί να έχει ως σκοπό την προώθηση των δραστηριοτήτων του χορηγού. Θα πρέπει ωστόσο να παρατηρήσουμε ότι το άρθρο 17 παράγραφος 1, στοιχείο γ) προβλέπει ότι τα προγράμματα δεν πρέπει να παρακινούν στην αγορά ή μίσθωση των προϊόντων ή υπηρεσιών του χορηγού ή τρίτων. Από το σύνολο των διατάξεων αυτών απορρέει ότι δεν είναι δυνατόν, κατά κανόνα, να γίνεται ρητή αναφορά, κατά τη διάρκεια της μετάδοσης των προγραμμάτων που αποτελούν το αντικείμενο χορηγίας, στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του χορηγού ή τρίτων, εκτός αν η αναφορά αυτή έχει αποκλειστικά ως στόχο την επισήμανση του χορηγού ή την επεξήγηση του δεσμού που υπάρχει μεταξύ του προγράμματος και της επιχείρησης-χορηγού.

56. Κατά τη διάρκεια της μετάδοσης των προγραμμάτων που αποτελούν το αντικείμενο χορηγίας δεν είναι δυνατόν να γίνεται ρητή αναφορά στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του χορηγού ή τρίτων, παρά μόνο στο βαθμό που η αναφορά αυτή έχει ως στόχο την επισήμανση του χορηγού ή την επεξήγηση του δεσμού που υπάρχει μεταξύ του προγράμματος και της επιχείρησης-χορηγού.

3.2. Διαδραστική διαφήμιση

57. Η διαδραστική διαφήμιση επιτρέπει στον τηλεθεατή να παράσχει απευθείας πληροφορίες στο ραδιοηλεκτρικό φορέα χάρη σε μία αμφίδρομη επικοινωνία ή να εξερευνησει με διαδραστικό τρόπο ένα περιβάλλον που επιλέγει, για όσο χρόνο επιθυμεί. Στο σημείο αυτό, η Επιτροπή επιθυμεί να αναφερθεί στον κώδικα δεοντολογίας της EGTA και στις οδηγίες της ITC⁽⁴¹⁾.

58. Ως υπηρεσία που παρέχεται όταν ζητηθεί από τον τηλεθεατή, η διαδραστική διαφήμιση αποτελεί, αυτή καθαυτή, υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας και δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας⁽⁴²⁾. Κατά κανόνα, η διαδραστική διαφήμιση ξεκινά από τον τηλεθεατή, από ένα διαφημιστικό μήνυμα που μεταδίδεται στο πλαίσιο ενός γραμμικού προγράμματος. Μια φωτεινή επιγραφή εμφανίζεται κατά τη διάρκεια μετάδοσης ενός διαφημιστικού μηνύματος και προτείνει στον τηλεθεατή να πατήσει ένα πλήκτρο του τηλεχειριστηρίου του για να λάβει περισσότερες πληροφορίες. Ο τηλεθεατής αποκτά πρόσβαση στη διαδραστική εφαρμογή αφού εκπέμψει μήνυμα με την έννοια αυτή μέσω του τηλεχειριστηρίου του. Όπως φαίνεται, για όσο διάστημα ο τηλεθεατής δεν επιλέγει εκουσίως να εισέλθει στο διαδραστικό περιβάλλον, βρισκόμαστε στο πλαίσιο μιας γραμμικής μετάδοσης τηλεοπτικών προγραμμάτων που διέπεται από την οδηγία τηλεόραση χωρίς σύνορα.

59. Επιπλέον, εισερχόμενοι σε ένα εμπορικό διαδραστικό περιβάλλον από ένα γραμμικό πρόγραμμα, οι τηλεθεατές μπορούν νόμιμα να προσδοκούν κάποιο επίπεδο προστασίας του καταναλωτή, ανάλογο με εκείνο που έχουν εξασφαλίσει δυνάμει των διατάξεων της οδηγίας τηλεόραση χωρίς σύνορα.

60. Συνεπώς, η οδηγία τηλεόραση χωρίς σύνορα εφαρμόζεται στα γραμμικά προγράμματα τα οποία παρέχουν πρόσβαση στη διαδραστική εφαρμογή. Θα πρέπει λοιπόν, στο πλαίσιο της παρούσας ανακοίνωσης, να διευκρινιστούν οι πρακτικές συνέπειες της κατάστασης αυτής.

61. Πρώτον, σύμφωνα με την αρχή του διαχωρισμού του διαφημιστικού περιεχομένου από το συντακτικό περιεχόμενο, το διαδραστικό εικονίδιο στο οποίο πρέπει να ενεργοποιηθεί ο τηλεθεατής για να αποκτήσει πρόσβαση στο διαδραστικό περιβάλλον, πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο ενός διαφημιστικού προγράμματος, το οποίο διαχωρίζεται και διακρίνεται σαφώς από το συντακτικό περιεχόμενο. Το εν λόγω εικονίδιο μπορεί να είναι ενσωματωμένο σε ένα κλασικό διαφημιστικό μήνυμα ή σε ένα μήνυμα που μεταδίδεται με την τεχνική της διάρθρωσης της οθόνης. Στην τελευταία περίπτωση, πρέπει να έχει εξασφαλιστεί η έγκριση των κατόχων των δικαιωμάτων⁽⁴³⁾.

62. Δεύτερον, αμέσως μετά την ενεργοποίηση του διαδραστικού εικονιδίου, οι τηλεθεατές δεν θα πρέπει να κατευθύνονται απευθείας σε διαφημίσεις ασυμβίβαστες με τις διατάξεις των άρθρων 12 έως 16 της οδηγίας.

63. Τρίτον, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 16 της οδηγίας το οποίο προβλέπει ότι η τηλεοπτική διαφήμιση δεν πρέπει «να παρακινεί ευθέως τους ανηλικούς στην αγορά προϊόντος ή υπηρεσίας εκμεταλλευόμενη την απειρία και την ευπιστία τους», τα διαφημιστικά μηνύματα που μεταδίδονται μεταξύ των παιδικών εκπομπών ή κατά τη διάρκεια των εκπομπών αυτών δεν πρέπει να περιλαμβάνουν εικονίδια που επιτρέπουν την άμεση πρόσβαση σε διαδραστική διαφήμιση που παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά των τηλεοπτικών διαφημίσεων που απαγορεύονται από το άρθρο 16. Επίσης, λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 15 της οδηγίας το οποίο προβλέπει ορισμένους περιορισμούς όσον αφορά την τηλεοπτική διαφήμιση και την τηλεαγορά για τα αλκοολούχα ποτά, η διαδραστική διαφήμιση για αλκοολούχα ποτά, στην οποία παρέχεται απευθείας πρόσβαση από γραμμικό πρόγραμμα, πρέπει να είναι σύμφωνη με τους όρους που διέπουν τη διαφήμιση και την τηλεαγορά για τα αλκοολούχα ποτά όπως προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο 15.

64. Τέλος, κατ' αναλογία προς τις διατάξεις του άρθρου 10 σχετικά με την αναγνώριση της διαφήμισης, ο τηλεθεατής πρέπει να προειδοποιείται για τη μετάβαση σε ένα εμπορικό διαδραστικό περιβάλλον με τα ενδεδειγμένα οπτικά ή/και ακουστικά μέσα, έτσι ώστε να ενεργεί ελεύθερα και με επίγνωση και να μην παραπλανάται όσον αφορά τον εμπορικό χαρακτήρα των μηνυμάτων στα οποία θα εκτεθεί στο διαδραστικό περιβάλλον. Ο τηλεθεατής πρέπει να ενημερώνεται ότι ενεργοποιώντας το εν λόγω εικονίδιο, εγκαταλείπει το γραμμικό περιβάλλον το οποίο διέπεται, σε κοινοτικό επίπεδο, από την οδηγία «τηλεόραση χωρίς σύνορα» και ότι εισέρχεται σε ένα διαδραστικό εμπορικό περιβάλλον το οποίο διέπεται από την οδηγία για το «ηλεκτρονικό εμπόριο»⁽⁴⁴⁾. Αυτό μπορεί να εξασφαλιστεί με μία ενδιάμεση προειδοποιητική οθόνη η οποία θα εμφανίζεται μετά την πρώτη ενεργοποίηση, ενώ ο τηλεθεατής θα μπορεί να αποκτήσει πραγματική πρόσβαση στη διαδραστική εφαρμογή αφού ενεργοποιηθεί για δεύτερη φορά το εικονίδιο. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να προβλέψουν τα ενδεδειγμένα μέτρα για την ικανοποιητική προστασία των τηλεθεατών από την άποψη αυτή.

65. Για όσο διάστημα ο τηλεθεατής δεν έχει επιλέξει να ενεργοποιήσει τη διαδραστική εφαρμογή, παραμένει στο πλαίσιο μιας γραμμικής μετάδοσης τηλεοπτικών προγραμμάτων η οποία διέπεται από την οδηγία τηλεόραση χωρίς σύνορα. Συνεπώς, οι διατάξεις της οδηγίας αυτής εφαρμόζονται, ιδίως όσον αφορά την υποχρεωτική διάκριση των διαφημιστικών μηνυμάτων από το συντακτικό περιεχόμενο, όσον αφορά το περιεχόμενο των διαφημίσεων, την προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και την προστασία των ανηλικών. Αντίθετα, όταν ο τηλεθεατής επιλέξει αυτοβούλως και έχοντας επίγνωση της κατάστασης να εισέλθει στο διαδραστικό περιβάλλον, στα μηνύματα που του απευθύνονται δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις της οδηγίας «τηλεόραση χωρίς σύνορα» και συγκεκριμένα οι διατάξεις σχετικά με την παρεμβολή (άρθρο 11) ή τη διάρκεια της διαφήμισης (άρθρο 18) αλλά οι διατάξεις της οδηγίας για το ηλεκτρονικό εμπόριο. Ωστόσο, ανεξαρτήτως της γραμμικής ή διαδραστικής μεθόδου μετάδοσης των προγραμμάτων θα πρέπει να τηρείται η σύσταση για την προστασία των ανηλικών και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας⁽⁴⁵⁾.

3.3. Εικονική χορηγία

66. Η εικονική διαφήμιση είναι η χρησιμοποίηση εικονικών τεχνικών για την παρεμβολή των διαφημιστικών μηνυμάτων, ιδίως κατά τη μετάδοση αθλητικών γεγονότων, με εικονική αντικατάσταση των διαφημιστικών πανό που υπάρχουν στο γήπεδο ή με την επίθεση νέων εικόνων (π.χ. τρισδιάστατων). Η εικονική διαφήμιση αποτέλεσε το αντικείμενο υπομνήματος της UER⁽⁴⁶⁾ καθώς και οδηγιών της ITC⁽⁴⁷⁾.

67. Η Επιτροπή κρίνει πως η προσφυγή στην εν λόγω τεχνική είναι συμβιβαστή με την οδηγία. Ωστόσο, η χρησιμοποίηση της τεχνικής αυτής δεν πρέπει να επηρεάζει την άνεση και την ευχαρίστηση του τηλεθεατή⁽⁴⁸⁾, να θίγει την ακεραιότητα ή την αξία των εκπομπών ή να βλάπτει τα συμφέροντα των κατόχων δικαιωμάτων⁽⁴⁹⁾. Η δυνατότητα παρεμβολής εικονικών διαφημιστικών μηνυμάτων του είδους αυτού πρέπει να λαμβάνει υπόψη την απαραίτητη προστασία αυτών των στόχων γενικού συμφέροντος.

68. Οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς και οι τηλεθεατές πρέπει να προειδοποιούνται για την παρουσία ιδεατών εικόνων και η παρεμβολή εικόνων του είδους αυτού δεν μπορεί να γίνει δεκτή χωρίς την έγκριση του διοργανωτή της εκδήλωσης που αναμεταδίδεται καθώς και των κατόχων δικαιωμάτων.

69. Όταν ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός ασκεί άμεσο ή έμμεσο έλεγχο και αμείβεται για την παρεμβολή της εικονικής διαφήμισης, η διαφήμιση αυτή μπορεί να γίνει δεκτή, ιδίως στο πλαίσιο της αναμετάδοσης ενός αθλητικού γεγονότος, στο βαθμό που μπορεί να χαρακτηριστεί ως χορηγία κατά την έννοια της οδηγίας. Στο βαθμό αυτό, η εικονική χορηγία μπορεί να χρησιμοποιηθεί, ιδίως στο πλαίσιο της αναμετάδοσης ενός αθλητικού γεγονότος, μόνο στις επιφάνειες του χώρου ή του σταδίου στις οποίες μπορούν να τοποθετηθούν υλικά διαφημίσεις, και οι οποίες προορίζονται συνήθως για διαφημιστικούς σκοπούς. Τα εικονικά διαφημιστικά μηνύματα που παρεμβάλλονται δεν πρέπει επίσης να είναι περισσότερο εμφανή ή να προβάλλονται περισσότερο από εκείνα που τοποθετούνται συνήθως στο χώρο του αθλητικού γεγονότος. Επιπλέον, οι διατάξεις σχετικά με τη χορηγία που περιλαμβάνουν ιδίως τα άρθρα 1 και 17 της οδηγίας πρέπει να τηρούνται στο σύνολό τους.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

70. Στόχος της παρούσας ερμηνευτικής ανακοίνωσης είναι να διευκρινιστεί η εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας όσον αφορά ορισμένες εμπορικές πρακτικές και νέες διαφημιστικές πρακτικές, έτσι ώστε να αποσαφηνιστούν οι κανόνες του παιχνιδιού και να ενισχυθεί η ασφάλεια του δικαίου για τους ενδιαφερόμενους φορείς. Η ανακοίνωση αυτή δεν προδικάζει την ενδεχόμενη ερμηνεία των εν λόγω διατάξεων και εννοιών από το Δικαστήριο, το οποίο αποτελεί και την ανώτατη αρχή που είναι αρμόδια για την ερμηνεία της Συνθήκης.

71. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να διευκρινίσει τους υφιστάμενους κανόνες της οδηγίας και όχι τη θέσπιση νέων

κανόνων και δεν προδικάζει την έκβαση των εργασιών που έχουν προβλεφθεί από την Επιτροπή και οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε τροποποίηση της οδηγίας. Δεν προδικάζει επίσης την εφαρμογή άλλων κανόνων του κοινοτικού δικαίου όπως, για παράδειγμα, εκείνων που αφορούν το δικαίωμα του δημιουργού⁽⁵⁰⁾.

72. Η παρούσα ανακοίνωση δεν θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν αναλυτικότερες ή αυστηρότερες διατάξεις, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας.

73. Τέλος, η Επιτροπή επιθυμεί να τονίσει τη σημασία που ενδέχεται να αποκτήσουν οι κώδικες δεοντολογίας καθώς και οι μηχανισμοί από κοινού ρύθμισης για την πρακτική εφαρμογή των αρχών και των κανόνων της οδηγίας.

⁽¹⁾ ΕΕ L 298 της 17.10.1998, σ. 23.

⁽²⁾ ΕΕ L 202 της 30.7.1997, σ. 60.

⁽³⁾ Βλέπε άρθρο 10 της οδηγίας.

⁽⁴⁾ Άρθρο 11 της οδηγίας.

⁽⁵⁾ Άρθρα 18 έως 19α της οδηγίας.

⁽⁶⁾ Άρθρα 12 και 16 της οδηγίας.

⁽⁷⁾ Άρθρο 17 για την τηλεαγορά, άρθρο 18α και 19 για την τηλεαγορά.

⁽⁸⁾ Άρθρα 13, 14, 15 και 17.

⁽⁹⁾ Οδηγία 84/450/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/55/ΕΚ.

⁽¹⁰⁾ COM(784) τελικό.

⁽¹¹⁾ Τέταρτη έκδοση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ «Τηλεόραση χωρίς σύνορα», COM(2002) 778 τελικό, διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/twf/applica/comm2002_778_τελικό_fr.pdf

⁽¹²⁾ Όλες οι μη εμπιστευτικές συνεισφορές είναι διαθέσιμες στον ακόλουθο δικτυακό τόπο: <http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/review-twff2003/contribution.htm>

⁽¹³⁾ Τα συμπεράσματα είναι διαθέσιμα στον ακόλουθο δικτυακό τόπο: <http://www.comunicazioni.it/en/Img/8/Conclusioni%20in%20inglese.pdf>

⁽¹⁴⁾ Επιτροπή που συστάθηκε στο πλαίσιο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δυνάμει του άρθρου 23α της οδηγίας Τηλεόραση χωρίς σύνορα και η οποία είναι επιφορτισμένη με τη διευκόλυνση της αποτελεσματικής εφαρμογής της οδηγίας.

⁽¹⁵⁾ Βλέπε σχετικά την έκθεση εφαρμογής της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ και την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 3ης Οκτωβρίου 1989 για το συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων, COM(95) 86 τελικό σ. 43.

⁽¹⁶⁾ Βλέπε τη γαλλική («heure d'horloge»), αγγλική («clock hour»), σουηδική («timme mellan hela klockslaget»), δανική («klokke time»), ισπανική («hora de reloj»), ιταλική («ora d'orologio»), πορτογαλική («hora de relógio»), γερμανική («gerechnet ab einer vollen Stunde»), ολλανδική («klokkuur») ώρα.

⁽¹⁷⁾ Άρθρο 18 παράγραφος 1, της οδηγίας.

⁽¹⁸⁾ Το άρθρο αυτό προβλέπει ότι ο ανώτατος αριθμός χρονοθυρίδων τηλεαγοράς για ένα σταθμό που δεν είναι αποκλειστικά αφιερωμένος σε τηλεαγορά είναι οκτώ ημερησίως και ότι η συνολική διάρκεια των χρονοθυρίδων δεν πρέπει να υπερβαίνει τις τρεις ώρες ημερησίως.

⁽¹⁹⁾ ΔΕΚ, 9 Ιανουαρίου 2003, Nani Givane e.a./Secretary of State for the Home Department, Υπόθεση C-257/00, σημείο 40, Συλλογή I.2003, σ. 345.

⁽²⁰⁾ ΔΕΚ, 28 Οκτωβρίου 1999, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Rundfunkanstalten (ARD)/PRO Sieben Media AG, Υπόθεση C-6/98 («ARD»), σημεία 30 και 31, Συλλογή I. 1999, σ. 7599.

⁽²¹⁾ ΔΕΚ, 26 Απριλίου 1988, Bond van Adverteerders, υπόθεση 352/85, σημείο 36, Συλλογή 1988, σ. 2085.

⁽²²⁾ Ενοποιημένη έκδοση της Σύμβασης είναι διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: http://www.coe.int/T/F/Droits%5Fde%5F%27Homme/Media/2%5FT%2D%2D%2F2%5FTexte%5Fde%5F%27%5FConvention/PDF_E%20CETT.pdf

⁽²³⁾ Βλέπε σχετικά την επεξηγηματική έκθεση όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του πρωτοκόλλου που τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2002, σημείο 228, διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://conventions.coe.int/Treaty/FR/Reports/Html/132.htm>

⁽²⁴⁾ Προαναφερθείσα επεξηγηματική έκθεση, σημείο 229.

⁽²⁵⁾ Βλέπε σχετικά τη μελέτη του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου του Οπτικοακουστικού Τομέα: «L'insertion de spots publicitaires courts lors des matches de football», διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: http://www.obs.coe.int/online_publication/expert/ad_football.html

⁽²⁶⁾ ΔΕΚ, 23 Οκτωβρίου 2003, RTL Television GmbH/Niedersächsische Landesmedienanstalt für privaten Rundfunk, C-245/01 «RTL», σημείο 64, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή.

- (27) Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στην αγγλική έκδοση του κειμένου του 1989, ο όρος που είχε χρησιμοποιηθεί ήταν «programmed duration». Στο τροποποιημένο κείμενο του 1997, ο όρος αυτός αντικαταστάθηκε από τον όρο «scheduled duration» για να καταστεί σαφές ότι η διάρκεια αναφοράς είναι πράγματι εκείνη που έχει αναγγελθεί στον κατάλογο των εκπομπών του ραδιοτηλεοπτικού φορέα.
- (28) Επεξηγηματική έκθεση, *op. cit.*, σημείο 247.
- (29) Δεύτερη έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/twf/applica/156fr.htm>
- (30) ΔΕΚ, 12 Δεκεμβρίου 1996, Reti Televisive Italiane SpA (RTI), Radio Torre, Rete A Srl, Vallau Italiana Promomarket Srl, Radio Italiana Solo Musica Srl e.a. και Gete Srl / Ministero delle Poste e Telecomunicazioni, υποθέσεις C-320, 328, 329, 337-339/94 («RTI»), Συλλογή I-06471, σημείο 37.
- (31) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, της 14ης Δεκεμβρίου 1999, COM(1999) 657 τελικό.
- (32) Άρθρο 10 παράγραφος 4.
- (33) Άρθρο 10 παράγραφος 1.
- (34) Μελέτη Bird & Bird και Carat Crystal, διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/avpolicy/stat/bird_bird/pub_rapportFinal_fr.pdf
- (35) Βρετανικός οργανισμός ελέγχου, οι δραστηριότητες του οποίου ασκούνται σήμερα από τον OFCOM. Οι οδηγίες της ITC σχετικά με τη διαδραστική διαφήμιση είναι διαθέσιμες στην ακόλουθη διεύθυνση: http://www.ofcom.org.uk/codes_guidelines/broadcasting/tv/vrs_code_notes/i_tv/?a=87101
- (36) Κώδικας δεοντολογίας του EGTA (European Group of Television advertisers) σχετικά με τις εμπορικές επικοινωνίες σχετικά με τις νέες διαδραστικές υπηρεσίες, διαθέσιμος στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://www.egta.com/pages/EGTA-Code-DEF.fr.pdf>
- (37) Γνώμη αριθ. 9 που διατυπώθηκε κατά τη συνεδρίαση της μόνιμης επιτροπής στις 29 και 30 Απριλίου 2002 και η οποία είναι διαθέσιμη στον ακόλουθο δικτυακό τόπο: [http://www.coe.int/T/F/Droits_de_l'Homme/Media/2_T-TT/5_Rapports/TTT\(2002\)002%20F%20Rapport%2030e.asp#TopOfPage](http://www.coe.int/T/F/Droits_de_l'Homme/Media/2_T-TT/5_Rapports/TTT(2002)002%20F%20Rapport%2030e.asp#TopOfPage)
- (38) Αυτό απορρέει ιδίως από το άρθρο 11 παράγραφος 1 καθώς και από την απόφαση RTL, προαναφερθείσα υπόθεση C-245/1.
- (39) Βλέπε τους ορισμούς των εννοιών αυτών στο άρθρο 1 της οδηγίας.
- (40) Απόφαση RTI, *op.cit.*
- (41) *Op.cit.*
- (42) Ωστόσο, η προστασία που παρέχει στους καταναλωτές η οδηγία για την παραπλανητική διαφήμιση εφαρμόζεται στο πλαίσιο της διαδραστικής διαφήμισης. Όταν θεσπιστεί η οδηγία-πλαίσιο για τις αιθέριες εμπορικές πρακτικές, οι διατάξεις της θα εφαρμόζονται επίσης στη διαδραστική διαφήμιση.
- (43) Βλέπε ανωτέρω, σημείο 51.
- (44) Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο») (ΕΕ L 178 της 17.7.2000, σ. 1).
- (45) Σύσταση 98/560/ΕΚ του Συμβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1998 για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας οπτικοακουστικών υπηρεσιών και υπηρεσιών πληροφόρησης μέσω της προώθησης εθνικών πλαισίων με σκοπό την επίτευξη συγκρίσιμου και αποτελεσματικού επιπέδου προστασίας των ανηλικών και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας (ΕΕ L 270 της 7.10.1998, σ. 48).
- (46) Υπόμνημα της UER (Ευρωπαϊκή Ένωση Ραδιοτηλεοπτικών Φορέων) σχετικά με την εικονική διαφήμιση, διαθέσιμη στην ακόλουθη διεύθυνση: http://www.ebu.ch/departments/legal/pdf/leg_virtual_advertising_fr.pdf
- (47) Οδηγίες της ITC σχετικά με την εικονική διαφήμιση, διαθέσιμες στην ακόλουθη διεύθυνση: http://www.ofcom.org.uk/codes_guidelines/broadcasting/tv/adv_spon/advertising_standards/rules_amount_scheduling_adv/va_note?a=87101
- (48) Το γεγονός ότι το ενδιαφέρον του τηλεθεατή ως καταναλωτή, λαμβάνεται υπόψη απορρέει επίσης από την απόφαση RTL, *op.cit.*, σημεία 62-65.
- (49) Απόφαση RTL, *op.cit.*, σημείο 52.
- (50) Πρόκειται ιδίως για την οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167 της 22.6.2001, σ. 10).

ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ — ΓΑΛΛΙΑ

Ενίσχυση C 10/04 (ex N 94/04) — Ενίσχυση για την αναδιάρθρωση της εταιρείας Bull

Πρόσκληση για υποβολή παρατηρήσεων σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ

(2004/C 102/03)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Με επιστολή της 16ης Μαρτίου 2004 που αναδημοσιεύεται στην αυθεντική γλώσσα του κειμένου της επιστολής στις σελίδες που ακολουθούν την παρούσα περίληψη, η Επιτροπή κοινοποίησε στη Γαλλία την απόφασή της να κινηθεί τη διαδικασία του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ σχετικά με την προαναφερθείσα ενίσχυση.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί των ενισχύσεων για τις οποίες η Επιτροπή κινεί τη διαδικασία μέσα σε ένα μήνα από την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας περίληψης και της επιστολής που ακολουθεί, στην ακόλουθη διεύθυνση:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
B-1049 Brussels
Φαξ (32-2) 296 12 42

Οι παρατηρήσεις αυτές θα κοινοποιηθούν στη Γαλλία. Το απόρρητο της ταυτότητας του ενδιαφερόμενου μέρους που υποβάλει τις παρατηρήσεις μπορεί να ζητηθεί γραπτώς, με μνεία των σχετικών λόγων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Διαδικασία

Στις 13 Νοεμβρίου 2002, η Επιτροπή έκλεισε με θετική απόφαση τη διαδικασία του άρθρου 88 παράγραφος 3 όσον αφορά την πίστωση ρευστότητας 450 εκατ. ευρώ που χορήγησε το γαλλικό κράτος στην Bull, υπό τον όρο ότι η ενίσχυση θα επιστραφεί το αργότερο στις 17 Ιουνίου 2003⁽¹⁾. Στις 26 Νοεμβρίου 2003 η Επιτροπή προσέφυγε στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για μη τήρηση της απόφασης από τη Γαλλία⁽²⁾. Οι γαλλικές αρχές κοινοποίησαν το σχέδιο ενισχύσεων με επιστολή τους της 20ής Φεβρουαρίου 2004.

Περιγραφή του δικαιούχου, του σχεδίου αναδιάρθρωσης και της ενίσχυσης

Η Bull είναι ένας διεθνής όμιλος ο οποίος δραστηριοποιείται κυρίως στον τομέα των επαγγελματικών ηλεκτρονικών εξυπηρετητών υψηλής ποιότητας και στις εξειδικευμένες υπηρεσίες στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών. Ο κύκλος εργασιών της ανήλθε το 2003 σε 1 265 εκατ. ευρώ. Η Bull είναι ανώνυμη εταιρεία γαλλικού δικαίου· μεταξύ των κυρίων μετόχων της συγκαταλέγονται το γαλλικό κράτος, η France Télécom, η Motorola και η NEC⁽³⁾.

Από το 1999 η Bull ήταν υποχρεωμένη, εκ νέου, να εκχωρήσει περιουσιακά στοιχεία και να προβεί σε απολύσεις του προσωπικού της. Από το 2001 οι δυσκολίες επιδεινώθηκαν εξαιτίας της χρηματιστηριακής κρίσης των τεχνολογικών αξιών, της κρίσης του τομέα του Διαδικτύου, της πτώσης της αγοράς των τηλεπικοινωνιών, της σημαντικής μείωσης των περιθωρίων κέρδους των επιχει-

ρήσεων, καθώς και των διεθνών εντάσεων. Για το μέλλον προβλέπεται ανάκαμψη της ζήτησης σε ρυθμό μικρότερο της προηγούμενης δεκαετίας, ωστόσο, βραχυπρόθεσμα και για πολλά τμήματα της αγοράς οι συνθήκες θα παραμείνουν αρκετά δύσκολες.

Ένα νέο σχέδιο αναδιάρθρωσης του 2002 συνίσταται σε μεγάλη μείωση των γενικών εξόδων, σε μείωση του προσωπικού σε 7 800 άτομα για το τέλος του 2003 και σε επικέντρωση στα πλεονεκτήματα της επιχείρησης: ιδιόκτητοι εξυπηρετητές GCOS, υπηρεσίες πληροφορικής που συνδέονται με τα προϊόντα της Bull, ανάπτυξη μίας νέας σειράς ανοικτών εξυπηρετητών⁽⁴⁾. Η αναπτυξιακή στρατηγική της Bull στηρίζεται σε τρεις κυρίους άξονες:

- Να αξιοποιήσει το σύνολο των μεγάλων εξυπηρετητών επιχειρήσεων εξασφαλίζοντας τη διαχρονικότητα των λύσεων που χρησιμοποιούν οι πελάτες προσφέροντάς τους ταυτοχρόνως μία ανταγωνιστική τεχνολογική εξέλιξη·
- Να καταστεί η κυρίαρχη ευρωπαϊκή εταιρεία όσον αφορά τις λύσεις με βάση την αρχιτεκτονική Intel 64 bits και τα λογισμικά ανοικτής πηγής στις αγορές-στόχο·
- Να συνεχίσει την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων υπηρεσιών στους τομείς όπου η Bull διαφοροποιείται, ιδίως με την παροχή πλήρων λύσεων (υλικό + εξατομικευμένο λογισμικό + εφαρμογές) σε τομείς προτεραιότητας, όπως ο δημόσιος τομέας (φορολογία και τελωνεία, κοινωνικά συστήματα, ηλεκτρονική διακυβέρνηση), την άμυνα και την ασφάλεια, καθώς και τις επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών.

(1) ΕΕ L 209 της 19.8.2003, σ. 1.

(2) Καταχωρισμένη με αριθ. C 10/2004.

(3) <http://www.bull.com>

(4) Βλέπε την απόφαση 2003/599/ΕΚ της Επιτροπής της 13ης Νοεμβρίου 2002 σχετικά με πίστωση ρευστότητας που χορήγησε η Γαλλία στην εταιρεία Bull (ενισχύσεις στη διάσωση) (ΕΕ L 209 της 10.8.2003, σ. 1), για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το σχέδιο αναδιάρθρωσης.

Το σχέδιο αναδιάρθρωσης, όπως παρουσιάστηκε στην κοινοποίηση, περιλαμβάνει τη χρηματοοικονομική πλευρά. Εκτός από την ενίσχυση, οι δύο κατευθυντήριες αρχές αυτού του σχεδίου είναι:

- Μείωση κατά 90 % του χρέους των 204 εκατ. ευρώ έναντι των κατόχων μετατρέψιμων ομολογιών, σε συνδυασμό με προσφορά μετατροπής των ομολογιών τους σε μετοχές ή σε μετοχές με δικαίωμα αγοράς μετοχών·
- Αύξηση του κεφαλαίου που θα προσφερθεί στην αγορά, η οποία θα είναι εγγυημένη μέχρι ύψος 33 εκατ. ευρώ από ένα όμιλο επενδυτών.

Η κοινοποιηθείσα ενίσχυση θα λάβει τη μορφή καταβολής 517 εκατ. ευρώ, η οποία θα πραγματοποιηθεί το συντομότερο τον Ιανουάριο 2005. Τούτη θα αντικαταστήσει την ενίσχυση στη διάσωση, η οποία θα έχει ήδη επιστραφεί. Ως αντάλλαγμα, το γαλλικό κράτος επιβάλλει μια ρήτρα βελτίωσης της χρηματοοικονομικής κατάστασης για την επιστροφή της ενίσχυσης υπό μορφή καταβολής στο κράτος από την εταιρεία Bull του 23,5 % του ετησίου τρέχοντος αποτελέσματος της προ φόρων, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί κατά τη διάρκεια μιας περιόδου 8 ετών η οποία αρχίζει από το οικονομικό έτος που λήγει την 31η Δεκεμβρίου 2005. Σύμφωνα με τις γαλλικές αρχές η ρήτρα αυτή αντιπροσωπεύει μια τρέχουσα αξία μεταξύ 50 και 60 εκατ. ευρώ.

Προκαταρκτική εκτίμηση

Το μέτρο που κοινοποίησε το γαλλικό κράτος συνιστά ασφαλώς μία ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΚ. Η Επιτροπή εκτίμησε αυτή την ενίσχυση, προκαταρκτικά, υπό το πρίσμα των κοινοτικών κατευθυντηρίων γραμμών όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων^(?). Είναι προφανές ότι η εταιρεία πρέπει να θεωρηθεί προβληματική. Αντιθέτως, η Επιτροπή αμφιβάλλει κατά πόσον το σχέδιο εγγυάται την επιστροφή στην κερδοφορία. Τα τελευταία χρηματοοικονομικά στοιχεία αποδεικνύουν την επιστροφή στην κερδοφορία σε περίπτωση που ο ισολογισμός εξυγιανθεί, αλλά η Επιτροπή εκτιμά ότι η διάρκεια του ενός έτους είναι πολύ σύντομη για να τεκμηριωθεί η επιστροφή στην κερδοφορία. Οι προβλέψεις για τις σχετικές αγορές δεν είναι λεπτομερείς, δεν έχουν όλες το ίδιο περιεχόμενο και φαίνεται ότι οι περισσότερες από αυτές, κυρίως βραχυπρόθεσμα, παραμένουν δύσκολες. Στην ουσία, οι πληροφορίες που χορήγησαν οι γαλλικές αρχές δεν επιτρέπουν να εκτιμηθεί κατά πόσον η Bull θα είναι ικανή να αποκομίσει οφέλη από μία πιθανή ανάπτυξη των αγορών, αφού οι υπόλοιπες βιομηχανικές δραστηριότητες του ομίλου στηρίζονται ευρέως στην κατασκευή συστημάτων για τα οποία οι ανταγωνιστές είναι πολύ ισχυροί. Επιπλέον, το σχέδιο της νέας κεφαλαιοποίησης δεν περιλαμβάνει κανένα νέο εταίρο πέραν των φορέων που είναι ήδη παρόντες, δηλαδή τη France Télécom και τη NEC.

Η Επιτροπή, λαμβανομένου υπόψη του υψηλού ποσού της ενίσχυσης, αμφιβάλλει παρομοίως για το κατά πόσον θα εμποδιστούν οι αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, κατά πόσον η ενίσχυση θα περιοριστεί στο ελάχιστο αναγκαίο και κατά πόσον η ενίσχυση δεν οδηγεί την επιχείρηση να διαθέτει πλεονάζουσα ρευστότητα την οποία τούτη θα μπορούσε να προορίσει σε επιθετικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να προκαλέσουν στρεβλώσεις στην αγορά και οι οποίες δεν θα συνδέονται με τη διαδικασία αναδιάρθρωσης. Για παράδειγμα, δεν είναι σαφές ποιοι θα είναι οι συντελεστές φερεγγυότητας και ρευστότητας μετά την καταβολή της ενίσχυσης και πως θα θεωρηθούν τούτοι σε σύγκριση με εκείνους των ανταγωνιστών στις σχετικές αγορές.

^(?) ΕΕ C 288 της 9.10.1999, σ. 2.

Γι' αυτό τον λόγο, η Επιτροπή, υπό το πρίσμα των πληροφοριών που έχει στη διάθεσή της και μετά τη διεξαγωγή της προκαταρκτικής εκτίμησης, αποφάσισε να κινηθεί τη διαδικασία του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ.

ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

«Par la présente, la Commission a l'honneur d'informer la France qu'après avoir examiné les informations fournies par vos autorités sur la mesure citée en objet, elle a décidé d'ouvrir la procédure prévue à l'article 88, paragraphe 2, du traité CE.

1. Procédure

- (1) Le 13 novembre 2002, la Commission a clôturé la procédure prévue à l'article 88, paragraphe 2, à l'encontre de l'avance de trésorerie de 450 millions d'euros accordée par la France à Bull par une décision positive à condition que l'aide soit remboursée au plus tard le 17 juin 2003⁽⁶⁾. Le 27 novembre 2003, la Commission a saisi la Cour de justice pour non-respect de la décision par la France⁽⁷⁾. Fin 2003 et début 2004, plusieurs réunions ont eu lieu au cours desquelles les autorités françaises et la société Bull ont commenté le plan de restructuration et en particulier la troisième étape, celle de la recapitalisation. Les autorités françaises ont notifié le projet d'aide par courrier du 20 février 2004.

2. Description du bénéficiaire, du plan de restructuration et de l'aide

2.1. Le bénéficiaire

- (2) Bull est un groupe informatique international, basé en Europe, et effectuant des opérations dans plus de 100 pays⁽⁸⁾. Le groupe Bull est principalement actif dans deux domaines:

— Serveurs informatiques professionnels haut de gamme:

- (3) Bull conçoit et offre une gamme de grands serveurs à usage professionnel, développés autour du système d'exploitation propriétaire GCOS. En marge de cette gamme, Bull commercialise des serveurs de technologie IBM et des serveurs de technologie NEC. En outre, Bull fournit à ses clients des services de maintenance directement liés aux serveurs. Dans ce premier domaine, les autorités françaises indiquent que la part de marché européenne de Bull est estimée à 3 %. Ses principaux concurrents en la matière sont IBM (46,6 % de parts de marché), Fujitsu/Siemens (11,75 %), et Sun (11,07 %).

— Services spécialisés en ingénierie informatique:

- (4) L'offre de Bull dans le domaine de l'ingénierie informatique (développement et intégration de différentes applications, ingénierie d'architectures logicielles, etc.) est regroupée au sein de la division Integris. Dans ce domaine, les principaux concurrents de Bull sont Xerox, Compaq, IBM, Hewlett Packard, Oracle et SAP. La part de marché de Bull au niveau européen est, selon les autorités françaises, inférieure à 1 %.

⁽⁶⁾ JO L 209 du 19.8.2003, p. 1.

⁽⁷⁾ Enregistré sous le numéro C-504/03.

⁽⁸⁾ <http://www.bull.com>

- (5) Le chiffre d'affaires de Bull en 2003 atteint 1 265 millions d'euros. Il se répartit ainsi: produits 46 %, maintenance associée 27 %, services 27 %.
- (6) Bull est une société anonyme de droit français. Ses actionnaires comprennent l'État pour 16,3 % et France Télécom, Motorola et NEC chacun pour 16,9 %, des investisseurs institutionnels pour 14 %, Dai Nippon Printing (DNP) pour 5,3 %, des salariés pour 5,9 % et les autres pour 7,8 %.
- (7) Depuis 1994, pour résoudre les difficultés rencontrées au début des années 90, Bull a mis en œuvre les mesures prévues par le plan de restructuration⁽⁹⁾. En particulier, Zenith Data Systems a été cédée et la division OSS a été fermée. En outre, le gouvernement français a procédé à la privatisation de Bull en ouvrant son capital. À partir de 1999, de nouveau, Bull a été contrainte de céder des actifs et à licencier du personnel. En 2000, un plan a conduit à un recentrage stratégique, la cession des actifs non stratégiques, ainsi qu'une réduction des coûts. Fin 2001, Bull n'employait plus qu'environ 9 500 personnes dans toute l'Europe, au lieu de 11 500 en 1999.
- (8) Malgré ces mesures, ce plan a échoué en 2001. D'une part la crise boursière des valeurs technologiques a conduit à un échec de l'introduction en bourse d'Integris, qui comprenait les activités de service françaises fortement déficitaires. D'autre part, la crise du secteur de l'Internet a lourdement pénalisé les activités de technologies liées à l'Internet. L'effondrement du marché des télécommunications et de la bulle Internet, la forte réduction des marges des entreprises et les tensions internationales ont conduit à une contraction de la demande. Les dépenses des entreprises dans les ordinateurs ont fortement chuté en 2002 (- 25 % pour les serveurs moyens et haut de gamme). Bull avait en effet investi fortement dans ces technologies, en axant son offre commerciale sur les concepts de «e-services» et de «net-infrastructure».

2.2. Perspectives sur les marchés en cause

- (9) La notification contient l'information suivante sur les perspectives de l'évolution de la demande et des prix sur les marchés en cause. En 2003 selon des données préliminaires, la légère reprise des ventes en volume (environ 3 %, selon des analyses provisoires) serait compensée par une forte guerre des prix (source IDC). Quant aux dépenses de services, elles auraient progressé d'environ 15 % en 2003 en Europe de l'Ouest selon Gartner après une quasi-stagnation en 2002 (+ 1 %), mais avec une situation très différenciée selon les pays. En France, principal marché de Bull, sur le segment des services, elles auraient diminué d'environ 3 % à 5 % (source Syntec informatique).
- (10) Pour l'avenir, en dépit d'une grande incertitude sur l'évolution de l'année 2004, la reprise de la demande est prévue à un rythme plus modéré que lors de la décennie précédente, sous l'effet conjugué de plusieurs facteurs: la diminution des tarifs de communication, le développement des réseaux à haut débit, l'essor des téléprocédures dans le

secteur public, la montée en puissance des partages d'application via Internet, le développement de la mobilité et la prise en compte croissante des contraintes de sécurité, et enfin la généralisation des technologies numériques qui remplacent partout les outils analogiques préexistants.

- (11) Ainsi, IDC, dans une étude datant de décembre 2002, prévoit en Europe de l'Ouest une progression de 30 % des dépenses des entreprises dans les services et de près de 20 % dans les serveurs d'ici 2006. Les prévisions plus récentes de Gartner (novembre 2003) pour les services en Europe de l'Ouest sont de + 3 % en 2004 et un taux de croissance moyen annuel de 6,2 % entre 2002 et 2007. Pour les serveurs, la croissance sera surtout différenciée en fonction des technologies employées; en particulier les composants Intel Itanium, qui constituent la base de la nouvelle offre de serveurs de Bull, et commencent à être utilisés en 2003, devraient atteindre 8 milliards d'euros de chiffre d'affaires en 2008.

2.3. Plan de restructuration

- (12) Le 2 décembre 2001, un nouveau président a été nommé à la tête de Bull. Le 14 mars 2002, le conseil d'administration a adopté un nouveau plan de restructuration, social et industriel de grande ampleur articulé autour de trois axes⁽¹⁰⁾:
- une réduction massive des frais généraux (diminution par deux de leur poids dans le chiffre d'affaires) via une refonte de l'organisation de l'entreprise destinée à mieux optimiser les ressources du groupe et à renforcer les synergies entre les activités serveurs et services;
 - une réduction massive des effectifs à 7 800 fin 2003;
 - un recentrage sur les points forts de l'entreprise (serveurs propriétaires GCOS, services informatiques liés aux produits Bull, développement d'une nouvelle gamme de serveurs ouverts) via d'importantes cessions d'actifs industriels.
- (13) La stratégie de développement de Bull, qui s'appuie sur un réseau international de commercialisation encore très dense, est fondée sur trois axes majeurs:
- valoriser le parc de grands serveurs d'entreprises en assurant la pérennité des solutions utilisées par les clients tout en leur apportant une évolution technologique compétitive;
 - se positionner comme le leader européen des solutions à base d'architecture Intel 64 bits et de logiciels «open source» sur des marchés ciblés;
 - poursuivre le développement des activités de services dans les domaines où Bull se différencie, en particulier par la fourniture de solutions complètes (matériel + middleware + applications) à des secteurs prioritaires, tels que le secteur public (impôts et douanes, systèmes sociaux, e-gouvernement), la défense et la sécurité, ainsi que les opérateurs de télécommunications.

⁽⁹⁾ Conformément aux engagements pris par la France et dont la Commission a pris note dans sa décision 94/1073/CE du 12 octobre 1994 concernant une aide d'État de la France au groupe Bull sous la forme d'une augmentation de capital non notifiée (JO L 386 du 31.12.1994, p. 1).

⁽¹⁰⁾ Voir la décision 2003/599/CE de la Commission du 13 novembre 2002 concernant l'avance de trésorerie accordée par la France à la société Bull (aide au sauvetage) (JO L 209 du 10.8.2003, p. 1), pour davantage de détail sur le plan de restructuration.

(14) Le plan de restructuration, tel qu'il est présenté dans la notification, comprend le volet financier qui constitue la dernière phase du plan de restructuration mis en œuvre par Bull depuis le 14 mars 2002. Les principes directeurs de ce plan sont les suivants:

— une réduction de la dette de 204 millions d'euros envers les porteurs d'océanes (obligations convertibles) émises en 2000 et remboursables en janvier 2005 de l'ordre de 90 %, en combinaison avec une offre de conversion de leurs titres en actions ou en actions assorties de bons de souscriptions d'actions. Ceci se traduit par un report de l'échéance de leurs obligations, une réduction du coupon annuel et une suppression de la prime de remboursement. Les conditions de l'offre d'échange de leurs obligations sont soit à titre principal 20 actions nouvelles pour une obligation, soit à titre subsidiaire 16 actions plus 16 bons de souscription d'actions. Par cette voie, les porteurs d'océanes n'apporteraient aucun capital dans un scénario minimal, 9 millions d'euros dans un scénario intermédiaire et 18 millions d'euros dans un scénario maximal;

— une augmentation de capital qui sera lancée sur le marché et garantie à hauteur de 33 millions d'euros par un groupe d'investisseurs sur la base d'un prix de souscription de 0,10 euro. Les actionnaires historiques de Bull, NEC et France Télécom apporteront chacun 7,5 millions d'euros. Un client important de Bull, Debeka (compagnie d'assurances allemande) apportera un montant de 3 millions d'euros. Les fonds d'investissements Axa Private Equity et Artemis participeront pour un montant de 7 millions d'euros, respectivement 2 millions d'euros. Finalement, 350 cadres dirigeants du groupe Bull participeront pour un montant minimal de 6 millions d'euros. Il est envisagé que les actionnaires minoritaires apporteront du capital additionnel à hauteur de 11 millions d'euros. Les porteurs d'océanes garantissent ce parti de l'augmentation de capital dans le cas où la souscription par les actionnaires minoritaires est insuffisante. L'augmentation totale pourrait en fait atteindre 62 millions d'euros;

— l'aide décrite ci-dessous, qui consiste en un versement de 517 millions d'euros accompagné d'une clause de retour à meilleure fortune.

(15) Après la mise en œuvre de l'ensemble de ces mesures, les capitaux propres de Bull atteindraient selon le cas entre 13 et 31 millions d'euros. Les projections financières associées au plan sont les suivantes:

En millions d'euros	2004	2005	2006	2007
Chiffre d'affaires	[...] (*)	[...]	[...]	[...]
EBIT	[...]	[...]	[...]	[...]
Résultat net	[...]	[...]	[...]	[...]

(*) Secret d'affaires.

2.4. Description de l'aide

(16) L'aide notifiée prendra la forme d'un versement de 517 millions d'euros, qui sera effectué au plus tôt le 31 décembre 2004. Ce montant équivaut à l'aide au sauvetage, y inclus les intérêts depuis son versement en décembre 2001 et juin 2002. L'aide ne sera effectivement versée qu'après le remboursement par Bull de cette aide au sauvetage. En échange, l'État impose une clause de retour à meilleure fortune structurée sous la forme du versement à l'État par la société Bull de 23,5 % de son résultat courant avant impôts annuel consolidé pendant une période de 8 ans à compter de l'exercice clos au 31 décembre 2005. Les détails de cette clause sont les suivants:

— le résultat courant avant impôts annuel consolidé est déterminé à partir des comptes consolidés de Bull tels que publiés par la société au Bulletin des annonces légales et obligatoires et est égal au résultat d'exploitation diminué des frais financiers et augmenté des produits financiers;

— le paiement relatif à la clause est soumis à une franchise de 10 millions d'euros:

— dans le cas où l'agrégat de référence est inférieur à la franchise, aucun paiement n'est dû au titre de l'année considérée,

— dans le cas où l'agrégat de référence est supérieur à la franchise, le paiement est égal au taux de prélèvement multiplié par la portion de l'agrégat de référence excédant la franchise;

— dans le cas où le paiement lié à la clause aurait pour conséquence une diminution des capitaux propres de la société Bull à un niveau inférieur à 10 millions d'euros, alors ce paiement ne serait pas dû au titre de l'année considérée;

— dans le cas où les flux de trésorerie générés/requis par les opérations seraient inférieurs à la franchise, le paiement lié à la clause ne serait pas dû au titre de l'année considérée;

— Bull pourra à tout moment procéder au rachat anticipé de la clause de retour à meilleure fortune, et mettre fin à l'ensemble des dispositions de l'accord. Le prix de ce rachat sera alors déterminé à dire d'expert sur la base de l'ensemble des stipulations de l'accord, d'une part, et des perspectives d'activité de Bull pour la durée restant à courir jusqu'au 31 décembre 2012, d'autre part. Le prix sera communiqué par la Société Bull à l'État qui disposera alors d'un délai de 15 jours pour exprimer son accord. En cas de désaccord persistant, l'une des parties pourra demander la nomination d'un expert indépendant auprès du Tribunal de commerce de Paris, ce dernier étant chargé de déterminer le prix de rachat. Ses conclusions s'imposeront aux parties.

(17) Selon les autorités françaises, cette clause représente une valeur actualisée comprise entre 50 et 60 millions d'euros. L'aide maximale, par conséquent, s'élèverait à 467 millions d'euros, soit environ 90 % de la créance existante. De cette façon, les autorités françaises cherchent à assurer un traitement similaire à celui des porteurs d'océanes qui, également, renoncent à environ 90 % de leurs créances.

3. Appréciation de l'aide

(18) Conformément à l'article 6 du règlement (CE) n° 659/1999 du Conseil portant modalités d'application de l'article 88 du traité⁽¹¹⁾, la Commission inclut dans sa décision d'ouvrir la procédure formelle d'examen une évaluation préliminaire de la mesure, visant à déterminer si elle présente le caractère d'une aide et les raisons qui incitent à douter de sa compatibilité avec le marché commun.

3.1. Existence d'une aide

(19) L'article 87, paragraphe 1, du traité CE déclare incompatibles avec le marché commun, dans la mesure où elles affectent les échanges entre les États membres, les aides accordées par les États ou au moyen de ressources d'État, sous quelque forme que ce soit, qui faussent ou qui menacent de fausser la concurrence en favorisant certaines entreprises ou certaines productions.

(20) La mesure notifiée par la France constitue bien une aide au sens de cet article. Accordée par l'État, elle sera financée par des ressources de l'État au bénéfice d'une entreprise précise, Bull. Elle n'est pas conforme au principe de l'investisseur privé en économie de marché. En particulier, on ne saurait soutenir que l'État intervient au même titre et dans les mêmes conditions que les porteurs d'océanes, parce que la créance de la France porte sur une aide d'État au sauvetage dont le délai de remboursement est échoué et que l'abandon d'une telle créance, ou l'octroi d'une nouvelle aide d'un montant équivalant à celui de l'aide à rembourser, ne relève pas du comportement d'un investisseur et ne peuvent donc être appréciés conformément au principe de l'investisseur privé. De plus, la mesure notifiée est séparée dans le temps du remboursement de l'aide au sauvetage précédente et elle diffère dans sa forme des mesures financières prises par les actionnaires et les porteurs d'océanes. En tout état de cause, la mesure notifiée n'est pas accompagnée d'engagements financiers comparables de la part des autres actionnaires. L'aide affecte les échanges entre États membres et fausse ou menace de fausser la concurrence en raison du fait que Bull est une société internationale, et que ses produits font l'objet d'échanges internationaux. En outre, Bull a des concurrents sur le marché commun, tels IBM, Fujitsu/Siemens, Sun, SAP, Oracle et HP.

3.2. La compatibilité de l'aide

(21) La mesure notifiée doit être appréciée en tant qu'aide d'État ad hoc dans le cadre du présent examen provisoire. L'article 87, paragraphes 2 et 3, du traité CE prévoit des

dérogations à l'incompatibilité générale visée au paragraphe 1.

(22) Les dérogations prévues à l'article 87, paragraphe 2, du traité CE ne sont pas applicables en l'espèce car les mesures d'aide ne revêtent pas de caractère social et ne sont pas octroyées à des consommateurs individuels, elles ne sont pas destinées à remédier aux dommages causés par les calamités naturelles ou par d'autres événements extraordinaires, et elles n'ont pas pour objet de favoriser l'économie de certaines régions de la République fédérale d'Allemagne affectées par la division de l'Allemagne. Il en est de même des dérogations prévues à l'article 87, paragraphe 3, points b) et d), qui ne sont manifestement pas applicables.

(23) D'autres dérogations sont prévues à l'article 87, paragraphe 3, points a) et c), du traité CE. Puisque le principal objectif de l'aide n'est pas régional mais concerne le sauvetage d'une entreprise en difficulté, seules les dérogations visées au point c) s'appliquent. Celui-ci prévoit l'autorisation des aides d'État destinées à faciliter le développement de certaines activités économiques, quand elles n'altèrent pas les conditions des échanges dans une mesure contraire à l'intérêt commun. La Commission a publié des lignes directrices spécifiques pour apprécier les aides au sauvetage et à la restructuration d'entreprises en difficulté (ci-après, «lignes directrices»)⁽¹²⁾. Il est clair que la mesure ne vise aucun autre objectif horizontal. En outre, la France n'invoque aucun autre objectif et se fonde sur lesdites lignes directrices pour justifier la compatibilité de la mesure notifiée.

(24) La mesure ne respecte pas les critères établis pour les aides au sauvetage, notamment parce qu'elle n'a pas un caractère temporaire. Par contre, la France fait valoir que l'aide respecte toutes les conditions prévues pour les aides à la restructuration. Il est évident, au vu des chiffres concernant ses fonds propres, que la société Bull doit être considérée comme en difficulté au sens du point 5, sous a), des lignes directrices et que l'ensemble du groupe est également en difficulté au sens des points 4 à 8 dudit texte. La Commission, en revanche, a des doutes concernant le respect des autres critères.

Retour à la viabilité

(25) Le plan de restructuration est largement basé sur les derniers chiffres financiers, qui démontreraient un retour à la viabilité dans le cas où le bilan était assaini. En dépit d'une décroissance du chiffre d'affaires, l'exploitation a conduit à un EBIT de 18 millions d'euros au cours du deuxième semestre 2002, un EBIT de 20 millions d'euros et un résultat net de 1,3 million d'euro au cours du premier semestre 2003 et un EBIT de 20,7 millions d'euros et un résultat net de 2,8 millions d'euros au cours du second semestre (résultats non audités). Bien que ces chiffres viennent à l'appui des arguments des autorités françaises, la Commission estime que la durée d'un an et demi est trop restreinte pour prouver le retour à la viabilité.

⁽¹¹⁾ Règlement (CE) n° 659/1999 du Conseil du 22 mars 1999 (JO L 83 du 27.3.1999, p. 1).

⁽¹²⁾ Lignes directrices communautaires pour les aides d'État au sauvetage et à la restructuration d'entreprises en difficulté (JO C 288 du 9.10.1999, p. 2).

(26) Les prévisions pour les marchés en cause ne parviennent pas à enlever tout doute sur le retour à la viabilité. Premièrement, elles ne sont pas suffisamment détaillées et ne permettent pas une évaluation précise des perspectives pour les différentes activités de Bull. Deuxièmement, elles n'ont pas toutes la même teneur et il paraît que plusieurs des marchés en cause restent difficiles, surtout à court terme. Troisièmement, et plus fondamentalement, l'information fournie par les autorités françaises ne permet pas d'évaluer si Bull sera capable de tirer avantage d'une éventuelle croissance des marchés. Bull a vendu plusieurs de ses secteurs d'activité et désormais l'activité industrielle du groupe repose largement sur la fabrication des systèmes sur lesquels la concurrence est vive. Pour les activités restantes, il est à démontrer que Bull a pris les bons virages technologiques et qu'elle les a pris à temps. Par exemple, les grosses machines, les GCOS, équipent toujours certaines grandes administrations et assurent à Bull d'importants et récurrents revenus de maintenance. Mais il est prévu que leur nombre ne cessera de diminuer et elles pourraient disparaître d'ici cinq à dix ans. Le développement d'une nouvelle gamme de serveurs ouverts, assurera-t-il la pérennité de la société, face à la concurrence? Et Bull, saura-t-elle adresser la baisse tendancielle de la maintenance engendrée par les nouveaux serveurs? De même, le réseau pour les services a été recentré surtout sur la France et l'Italie. Cette base géographique, n'est-elle pas une contrainte importante pour le développement des activités de services bénéficiaires à long terme, telles que prévues par la stratégie de Bull? De tels doutes s'imposent d'autant plus que la notification ne contient pas une analyse approfondie des circonstances ayant entraîné les difficultés de Bull en ce qui concerne les activités restantes⁽¹³⁾, ni suffisamment de détails sur la manière dont il est prévu que Bull se comportera sur ces marchés⁽¹⁴⁾. De plus, le projet de recapitalisation n'implique aucun nouveau partenaire au-delà des acteurs déjà présents, qui sont France Télécom et NEC.

(27) En conclusion, il n'est pas clair que le plan de restructuration permet de résoudre les difficultés et de relever les défis sur ces marchés de manière efficace. En conséquence, la Commission doute que le plan soit suffisamment solide pour garantir le retour à la viabilité.

Prévention de distorsions de concurrence indues

(28) La France souligne que les parts de marché de Bull dans le domaine des services et dans le domaine des serveurs sont très faibles⁽¹⁵⁾, que Bull se situe loin derrière ses principaux concurrents, et que Bull a cédé la majeure partie de ses activités hors de France, ce qui limite l'impact négatif de l'aide dans les autres États membres. De plus, la dispa-

rition de Bull contribuerait à affaiblir le jeu de la concurrence en Europe: Bull, reconnu comme un spécialiste des environnements hétérogènes et ouverts, offre à ses clients des libertés de choix qui n'existeraient pas autrement. La Commission doute que ces arguments suffissent pour exclure des distorsions indues, vu le montant élevé de l'aide.

Aide limitée au minimum

(29) La Commission doute que l'aide soit limitée au minimum, particulièrement à la lumière des éléments suivants. Premièrement, il n'est pas clair quels seront les ratios de solvabilité et de liquidité après le versement de l'aide et comment ceux-ci se situent en comparaison avec ceux des concurrents sur les marchés concernés. En ce qui concerne les dettes à long terme, Bull resterait largement désendettée. La Commission remarque qu'une partie importante de l'aide au sauvetage aurait servi au remboursement des lignes de crédit à court terme, d'un emprunt obligataire, d'obligations en yens japonais et d'un crédit bancaire. La Commission se demande si, une fois rétablie la viabilité, ces institutions financières ne se montreraient pas prêtes à concéder de nouvelles lignes de crédit, permettant la restauration de la viabilité de Bull avec un montant d'aide plus réduit. Deuxièmement, la Commission se demande si les autres actionnaires ne pourraient pas participer dans une mesure plus importante à la recapitalisation. La contribution de 33 millions d'euros du groupe d'investisseurs paraît relativement faible et la Commission remarque que la principale alternative proposée par un fonds d'investissement américain, qui n'a pas été adoptée, prévoyait une injection de capital plus élevée. Troisièmement, le plan de restructuration prévoit pour les porteurs d'océanes une diminution de l'ordre de 90 % de la valeur économique de leurs créances. Refuser l'aide signifierait selon les autorités françaises la faillite de l'entreprise, entraînant probablement une perte totale de ces créances. La Commission se demande donc dans quelle mesure les porteurs d'océanes pourraient accepter une diminution plus importante que celle qui est actuellement prévue. Quatrièmement, la Commission n'est pas en mesure, à ce stade et compte tenu de sa complexité, d'apprécier la valeur économique de la clause de retour à meilleure fortune. De plus, cette valeur dépend des bénéfices futurs. Comme la Commission a des doutes quant au retour à la viabilité, elle a également des doutes sur la valeur de la clause. Pour ces raisons, la Commission doute que l'aide ne conduise pas l'entreprise à disposer de liquidités excédentaires qu'elle pourrait consacrer à des activités agressives susceptibles de provoquer des distorsions sur le marché et qui ne seraient pas liées au processus de restructuration.

(30) Il est à constater que la société et ses actionnaires contribuent au plan de restructuration. Selon les autorités françaises, Bull a contribué au plan de restructuration à hauteur de 94 millions d'euros provenant de la trésorerie disponible au 31 décembre 2001 (hors l'avance de l'État versée en décembre 2001) et de 160 millions d'euros provenant de la cession d'actifs en 2002 et durant le premier semestre de 2003. La contribution des actionnaires et des porteurs d'océanes se situerait entre 44 millions d'euros et 62 millions d'euros. La Commission constate, cependant, que l'aide notifiée atteint un montant très largement supérieur au total de ces contributions privées.

⁽¹³⁾ Tout en reconnaissant que Bull a porté remède à un grand nombre de problèmes en cédant de nombreux actifs industriels fortement déficitaires, en réduisant les coûts d'administration et de gestion en pourcentage des ventes et par les changements de personnel au sein du conseil d'administration.

⁽¹⁴⁾ La Commission dispose de plusieurs documents internes de la société sur les projections 2002-2007, contenant davantage de détails. Cependant, ces documents datent de début 2003 et ne contiennent pas une analyse approfondie des causes des difficultés.

⁽¹⁵⁾ La France indique que, dans le domaine des serveurs haut de gamme, la part de marché de Bull au niveau européen était de moins de 3 % (environ 5 % pour les serveurs moyens et haut de gamme), tandis que la part de marché dans le domaine des services informatiques s'élevait à moins de 2 %.

Principe de l'aide unique («one time, last time»)

- (31) En 1993 et 1994, l'État français a accordé des aides à la restructuration à Bull, qui ont été approuvées par la Commission. La Commission constate que les aides notifiées dans le cas d'espèce seront payées au plus tôt le 31 décembre 2004. Eu égard à la décision de la Commission de 1994, la Commission a des doutes que le principe de l'aide unique (point 48 des lignes directrices) soit respecté. Par ailleurs, les autorités françaises n'ont pas donné d'information sur l'existence de circonstances exceptionnelles, imprévisibles et non imputables à l'entreprise, qui justifieraient une exception, telle que prévue au point 48 des lignes directrices.

Principe «Deggendorf»

- (32) Selon la jurisprudence de la Cour ⁽¹⁶⁾, lorsque la Commission examine la compatibilité d'une aide, elle doit prendre en considération tous les éléments pertinents et notamment l'éventuel effet cumulé de cette aide et d'autres d'aides qui n'ont pas été remboursées. Dans le cas d'espèce, Bull dispose de l'aide au sauvetage dont l'autorisation était conditionnelle au remboursement par Bull le 17 juin 2003 au plus tard. Selon les autorités françaises, l'aide notifiée ne sera payée qu'après le remboursement de l'aide au sauvetage. La Commission devra, toutefois, s'assurer que tel sera le cas.

4. Conclusion

- (33) Eu égard aux considérations qui précèdent, la Commission ne peut conclure que les mesures susmentionnées sont compatibles avec le marché commun. Par conséquent, elle entend ouvrir une procédure formelle d'examen concernant la mesure afin d'apprécier sa compatibilité avec le marché commun.
- (34) La Commission rappelle à la France l'effet suspensif de l'article 88, paragraphe 3, du traité CE, et attire son attention sur l'article 14 du règlement (CE) n° 659/1999 du Conseil, qui prévoit que toute aide illégale pourra faire l'objet d'une récupération auprès de son bénéficiaire.
- (35) La Commission avise la France qu'elle informera les intéressés par la publication de la présente lettre et d'un résumé de celle-ci au *Journal officiel de l'Union européenne*. Elle informera également les intéressés dans les pays de l'AELE signataires de l'accord EEE par la publication d'une communication dans le supplément EEE du *Journal officiel de l'Union européenne*, ainsi que l'autorité de surveillance de l'AELE en leur envoyant une copie de la présente. Tous les intéressés susmentionnés seront invités à présenter leurs observations dans le délai d'un mois à compter de la date de cette publication.»

⁽¹⁶⁾ Arrêt de la Cour du 15 mai 1997, *Textilwerke Deggendorf GmbH/Commission et la République fédérale d'Allemagne*, C-355/95, Rec. 1997 p. I-2549.

Έγκριση των κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο των διατάξεων των άρθρων 87 και 88 της συνθήκης ΕΚ**Περιπτώσεις όπου η Επιτροπή δεν προβάλλει αντίρρηση**

(2004/C 102/04)

Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης: 25.3.2004**Κράτος μέλος:** Ιταλία**Αριθμός ενίσχυσης:** N 488/03

Τίτλος: Programma operativo per l'attuazione di misure regionali di compensazione del mancato reddito per fermo d'impresa a sostegno degli allevamenti interessati dai provvedimenti di politica veterinaria (Επιχειρησιακό πρόγραμμα για την υλοποίηση περιφερειακών μέτρων αποζημίωσης κτηνοτροφικών μονάδων για απώλεια εισοδήματος λόγω κλεισίματος κατόπιν διαταγής των κτηνιατρικών αρχών)

Στόχος: Ενισχύσεις με προορισμό την αποζημίωση των κτηνοτρόφων για τις απώλειες εισοδήματος λόγω προσωρινής παύσης δραστηριότητας της μονάδας ως επακόλουθο πλήρους ή μερικής θανάτωσης του κοπαδιού κατόπιν διαταγής των κτηνιατρικών αρχών μετά την 1η Ιανουαρίου 2001

Νομική βάση: Legge regionale 30 maggio 1997, n. 53: «Interventi nel settore agricolo ed agroalimentare», articolo 17, comma 1

Προϋπολογισμός: 280 000 ευρώ (προσωρινός προϋπολογισμός)

Ένταση ή ποσό της ενίσχυσης: Ποσοστό 100 % των απωλειών εισοδήματος, όπως περιγράφονται στην επιστολή προς το κράτος μέλος

Διάρκεια: Μέτρο άπαξ

Το κείμενο της απόφασης στην (στις) αυθεντική(-ές) γλώσσα(-ες), χωρίς τα εμπιστευτικά στοιχεία, είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids**Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης:** 25.3.2004**Κράτος μέλος:** Κάτω Χώρες**Αριθμός ενίσχυσης:** N 23/03

Τίτλος: Κανονισμός επιδότησης για αφθώδη πυρετό Anjum-Ee (Friesland)

Στόχος: Επενδυτική ενίσχυση και τεχνική στήριξη για γεωργικές και συναφείς προς το γεωργικό τομέα επιχειρήσεις κατόπιν της εκδήλωσης εστιών αφθώδους πυρετού στην επαρχία Freisland

Νομική βάση: Subsidieverordenening MKZ Anjum-Ee**Προϋπολογισμός:** 1 200 000 ευρώ**Ένταση ή ποσό της ενίσχυσης:**

— Επενδυτική ενίσχυση: ποσοστό 40 %

— Τεχνική στήριξη: ποσοστό 100 %

Διάρκεια: Μέτρο άπαξ

Το κείμενο της απόφασης στην (στις) αυθεντική(-ές) γλώσσα(-ες), χωρίς τα εμπιστευτικά στοιχεία, είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids**Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης:** 25.3.2004**Κράτος μέλος:** Ιταλία (Umbria)**Αριθμός ενίσχυσης:** N 250/03

Τίτλος: Sostegno a metodi di produzione agricola finalizzati alla tutela della risorsa idrica — Avviso pubblico. Στήριξη μεθόδων γεωργικής παραγωγής μελετημένων για την προστασία των υδατικών — Δημοσίευση προκήρυξης

Στόχος: Γεωργο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις. Ως επακόλουθο σοβαρής κρίσης λειψυδρίας που έπληξε την περιφέρεια της Umbria κατά το 2002/2003 υποχώρησε σοβαρά η στάθμη του ύδατος της λίμνης Τρασιμάνης και οι περιφερειακές αρχές θέλουν να λάβουν μέτρα διαφύλαξης των υδατικών πόρων που θα επιτρέπουν μια σωστή ένταξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων και ορθή διαχείριση και χρήση των εν λόγω πόρων, πολύ πριν η λίμνη φθάσει σε στάθμη συναγερμού που επιβάλλει την έκδοση δημόσιας απόφασης απαγόρευσης της υδροληψίας. Η Περιφέρεια προτείνει λοιπόν στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις να αποποιηθούν τα δικαιώματά τους υδροληψίας από τη λίμνη Τρασιμάνη και τα εκχεόμενα σ' αυτήν υδατορρεύματα και να υιοθετήσουν γεωργικές γεχνικές διαφυλάσσουσες τη στάθμη των επιφανειακών υδάτων και του υδροφόρου ορίζοντα της λεκάνης απορροής της λίμνης Τρασιμάνης. Προτείνουν κυρίως την παραγωγή φυτών που δεν χρειάζονται άρδευση

Νομική βάση: Delibera della Giunta regionale n. 495/03

Προϋπολογισμός: Προβλέπεται κονδύλιο 500 000 ευρώ κατ' έτος (2003-2005), συνολικώς 1 500 000 ευρώ

Ένταση ή ποσό της ενίσχυσης: 350 ευρώ ανά εκτάριο**Διάρκεια:** Τρία έτη

Το κείμενο της απόφασης στην (στις) αυθεντική(-ές) γλώσσα(-ες), χωρίς τα εμπιστευτικά στοιχεία, είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης: 25.3.2004

Κράτος μέλος: Ιταλία (Calabria)

Αριθμός ενίσχυσης: N 287/03

Τίτλος: Aiuti a favore degli investimenti nel settore agricolo ed agroalimentare. Delibera della Giunta regionale del 4 giugno 2003, n. 416, in applicazione dell'articolo 2, comma 2, lettera A) della legge regionale 8 luglio 2002, n. 24. (Ενισχύσεις για επενδύσεις στο γεωργικό και γεωργοεπισιτιστικό τομέα. Απόφαση της περιφερειακής διοίκησης αριθ. 416 της 4ης Ιουνίου 2003 περί εφαρμογής του άρθρου 2 παράγραφος 2, στοιχείο Α, του περιφερειακού νόμου αριθ. 24 της 8ης Ιουλίου 2002)

Στόχος: Ενισχύσεις για επενδύσεις στις αργοτικές εκμεταλλεύσεις ενισχύσεις για επενδύσεις με σκοπό την προώθηση της διαφοροποίησης των γεωργικών δραστηριοτήτων, ενισχύσεις για επενδύσεις μετοίκησης από κτίρια προς το δημόσιο συμφέρον

Νομική βάση: Delibera della Giunta regionale del 4 giugno 2003, n. 416, relativa alla determinazione delle modalità di concessione dei contributi a favore degli investimenti nelle aziende agricole in applicazione dell'articolo 2, comma 2, lettera A) delle legge regionale 8 luglio 2002, n. 24, modificata dalla delibera della Giunta regionale del 14 ottobre 2003, n. 779

Προϋπολογισμός: 2 000 000 ευρώ (εκτιμώμενος προϋπολογισμός)

Ένταση ή ποσό της ενίσχυσης: Ανάλογα με τα μέτρα, όπως περιγράφονται στην επιστολή προς το κράτος μέλος

Διάρκεια: Αόριστη

Άλλες πληροφορίες: Οι ενισχύσεις για επενδύσεις με σκοπό την προώθηση της διαφοροποίησης

Το κείμενο της απόφασης στην (στις) αυθεντική(-ές) γλώσσα(-ες), χωρίς τα εμπιστευτικά στοιχεία, είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης: 25.3.2004

Κράτος μέλος: Βέλγιο (Φλάνδρα)

Αριθμός ενίσχυσης: N 337/03

Τίτλος: Στήριξη επενδύσεων και συγκρότησης γεωργικών εκμεταλλεύσεων (τροποποίηση υφισταμένου μηχανισμού και μέτρο εφαρμογής)

Στόχος: Χορήγηση επιδοτήσεων εκκίνησης για ομάδες παραγωγών

Νομική βάση:

— Besluit van de Vlaamse Regering van 24 november 2000 betreffende steun aan investeringen en aan de installatie in de landbouw

— Ontwerp van Ministerieel Besluit tot wijziging van het Ministerieel Besluit van 24 november 2000 betreffende steun aan investeringen en aan de installatie in de landbouw

— Décret du gouvernement régional flamand du 24 novembre 2000 concernant les investissements et les installations dans le secteur agricole

— Projet de décret ministériel modifiant le décret ministériel du 24 novembre 2000 concernant les investissements et les installations dans le secteur agricole

Προϋπολογισμός: 5 000 ευρώ κατ' έτος

Ένταση ή ποσό της ενίσχυσης: Ποσοστό 100 %

Διάρκεια: Αόριστη

Το κείμενο της απόφασης στην (στις) αυθεντική(-ές) γλώσσα(-ες), χωρίς τα εμπιστευτικά στοιχεία, είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση:

http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids

Τελική έκθεση του συμβούλου ακρόασεων στην υπόθεση COMP/38.240 — Βιομηχανικοί σωλήνες

[σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/ΕΚ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακρόασεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)]

(2004/C 102/05)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Το σχέδιο απόφασης δίδει λαβή για τις ακόλουθες παρατηρήσεις αναφορικά με το δικαίωμα ακρόασης:

Έπειτα από καταγγελία της Mueller Industries Inc. για την ύπαρξη αθέμιτης σύμπραξης (καρτέλ) στον τομέα των σωλήνων τύπου LWC, η Επιτροπή εξέδωσε, στις 3 Ιουλίου 2003, κοινοποίηση αιτιάσεων εις βάρος ορισμένων παραγωγών βιομηχανικών σωλήνων, και πιο συγκεκριμένα των εξής εταιρειών: Wieland Werke AG, Outokumpu Oyj, Outokumpu Copper Products Oy, Società Metallurgica Italiana SpA, KM Europa Metal AG, Tréfilimétaux SA και Europa Metall SpA.

Όλα τα μέρη υπέβαλαν γραπτές απαντήσεις στις αιτιάσεις εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Κατ' ουσία δεν αμφισβήτησαν τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης.

Παραχωρήθηκε στις εν λόγω εταιρείες πρόσβαση στον φάκελο, υπό τη μορφή CD-ROM.

Μία εταιρεία ζήτησε να της επιτραπεί να συμμετάσχει σε ακρόαση, αλλά στη συνέχεια ανακάλεσε το αίτημά της αυτό. Τα υπόλοιπα μέρη παραιτήθηκαν από το δικαίωμά τους να υπερασπίσουν τη θέση τους στο πλαίσιο προφορικής ακρόασης.

Ένα εκ των μερών ζήτησε να του διατεθεί μη εμπιστευτική εκδοχή των απαντήσεων στην κοινοποίηση αιτιάσεων που είχαν υποβληθεί από τα άλλα συγκατηγορούμενα μέρη. Επί του αιτήματος αυτού απάντησα ότι η Επιτροπή δεν είναι υποχρεωμένη να παραχωρεί πρόσβαση στις μη εμπιστευτικές εκδοχές των απαντήσεων στην κοινοποίηση αιτιάσεων που δίδονται από συγκατηγορούμενες επιχειρήσεις.

Με βάση τις γραπτές απαντήσεις των εταιρειών, οι υπηρεσίες της Επιτροπής αποφάσισαν να μη δώσουν συνέχεια στη διαδικασία εις βάρος της εταιρείας Società Metallurgica Italiana SpA.

Το σχέδιο απόφασης της Επιτροπής δεν περιλαμβάνει πρόσθετες αιτιάσεις όσον αφορά τις επιχειρήσεις πλην αυτών που διατυπώνονται στην κοινοποίηση αιτιάσεων.

Με γνώμονα τα προεκτεθέντα, θεωρώ ότι στην παρούσα υπόθεση έχει γίνει σεβαστό το δικαίωμα ακρόασης των μερών.

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 2003.

Serge DURANDE

Τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων στην υπόθεση COMP/38.359 — Ηλεκτρολογικά και μηχανολογικά προϊόντα γραφίτη και άνθρακα

[σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/ΕΚ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)]

(2004/C 102/06)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Το σχέδιο απόφασης δίδει λαβή για τις ακόλουθες παρατηρήσεις αναφορικά με το δικαίωμα ακρόασης:

Έπειτα από καταγγελία της Morgan Crucible Company plc για την ύπαρξη αθέμιτης σύμπραξης (καρτέλ), η Επιτροπή κίνησε στις 23 Μαΐου 2003 διαδικασία και εξέδωσε κοινοποίηση αιτιάσεων εις βάρος των εξής επιχειρήσεων: C. Conradt Nürnberg GmbH, Hoffmann & Co. Elektrokohle AG, Le Carbone Lorraine SA, Morgan Crucible Company plc, Schunk GmbH και Schunk Kohlenstofftechnik GmbH, από κοινού και εις ολόκληρον, και SGL Carbon AG.

Όλα τα μέρη υπέβαλαν γραπτές απαντήσεις στις αιτιάσεις εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Κατ' ουσία δεν αμφισβήτησαν τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης.

Παραχωρήθηκε στις εν λόγω εταιρείες πρόσβαση στον φάκελο, υπό τη μορφή CD-ROM.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 2003 πραγματοποιήθηκε προφορική ακρόαση, χωρίς τη συμμετοχή των Morgan και Conradt.

Με βάση τις απαντήσεις που οι εμπλεκόμενες εταιρείες έδωσαν γραπτώς και κατά την ακρόαση, μειώθηκε η διάρκεια συμμετοχής της Hoffmann στην παράβαση.

Στην παρούσα υπόθεση δεν ανακύπτουν διαδικαστικά ζητήματα αναφορικά με το δικαίωμα ακρόασης. Επίσης θεωρώ ότι το σχέδιο απόφασης αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο σε αιτιάσεις για τις οποίες δόθηκε στα μέρη η δυνατότητα να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους.

Βρυξέλλες, 25 Νοεμβρίου 2003.

Serge DURANDE

Τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων στην υπόθεση COMP/M.2876 — NewsCorp/Telepiù

[η έκθεση εκπονήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/EK, ΕΚΑΧ της Επιτροπής, της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)]

(2004/C 102/07)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(Απόφαση 2004/311/EK της Επιτροπής — ΕΕ L 110 της 16.4.2004)

Το σχέδιο απόφασης που υποβλήθηκε στην Επιτροπή προκαλεί τις ακόλουθες παρατηρήσεις όσον αφορά το δικαίωμα ακρόασης:

I. Πρόσβαση στο φάκελο

Όσον αφορά την πρόσβαση στο φάκελο, η εταιρεία The News Corporation Limited (Αυστραλία) (εφεξής «NewsCorp») μου ζήτησε εγγράφως περαιτέρω πρόσβαση στο φάκελο, και ιδίως πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα που έχουν καταχωρηθεί ως εμπιστευτικά στο φάκελο της Επιτροπής.

Αφού εξέτασα το αίτημα αυτό, απέστειλα εμπεριστατωμένη απάντηση στην NewsCorp, όπου εξηγώ τη φύση και την προέλευση όλων των σχετικών εγγράφων. Ορισμένα από τα έγγραφα αυτά περιείχαν στοιχεία επιχειρηματικού απόρρητου ή ήταν εσωτερικά έγγραφα της Επιτροπής που ήταν αδύνατο να δημοσιοποιηθούν με αυτή τη μορφή και το περιεχόμενο. Άλλα έγγραφα είχαν χαρακτηριστεί εμπιστευτικά, αλλά μία μη εμπιστευτική έκδοσή τους διαβιβάστηκε στην NewsCorp.

Η NewsCorp έλαβε μια μη εμπιστευτική έκδοση όλων των εγγράφων πλην δύο εγγράφων που είχε υποβάλει τρίτο μέρος και για τα οποία ήταν αδύνατο να συνταχθεί μία κατανοητή περίληψη του περιεχομένου τους χωρίς να αποκαλυφθεί το όνομα της ενδιαφερόμενης εταιρείας.

Δεδομένου ότι η εν λόγω εταιρεία ζήτησε να τηρηθεί η εμπιστευτικότητα φοβούμενη αντίποινα και ότι τα εν λόγω έγγραφα δεν έχουν ούτε ενοχοποιητικό ούτε απαλλακτικό χαρακτήρα, δεν διαβιβάστηκαν στην NewsCorp.

II. Ακρόαση

Στο κοινοποιούν μέρος, δηλαδή στην NewsCorp, δόθηκε η δυνατότητα να διατυπώσει προφορικά τις απόψεις της κατά τη διάρκεια επίσημης ακρόασης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 παράγραφοι 1 και 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 447/98, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 5 και 6 Μαρτίου 2003.

Αυτό το σχέδιο συγκέντρωσης προσέκλυσε την προσοχή πολυάριθμων (15) τρίτων ενδιαφερομένων που είχαν λάβει μέρος στη διαδικασία εξέτασης και ζήτησαν να συμμετάσχουν στην ακρόαση.

Φοβούμενοι αντίποινα, δύο από αυτούς τους ενδιαφερόμενους ζήτησαν και τους δόθηκε η δυνατότητα μεμονωμένης ακρόασης «κεκλεισμένων των θυρών».

III. Συμπληρωματική κοινοποίηση αιτιάσεων και προθεσμίες απάντησης

Στην υπό εξέταση υπόθεση, οι αιτιάσεις της Επιτροπής διαβιβάστηκαν στα μέρη υπό μορφή δύο χωριστών κοινοποιήσεων. Η πρώτη διαβιβάστηκε την Δευτέρα 17 Φεβρουαρίου και η δεύτερη τη Δευτέρα 24 Φεβρουαρίου, ενώ η προθεσμία απάντησης που έθεσε η Επιτροπή ήταν η ίδια και για τις δύο κοινοποιήσεις, δηλαδή η Δευτέρα 3 Μαρτίου.

Στην απάντησή της, η NewsCorp διατύπωσε ρητώς την άποψη ότι η σύντρομη αυτή προθεσμία συνιστούσε παραβίαση των δικαιωμάτων υπεράσπισης της.

Ούτε ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4064/89 του Συμβουλίου ούτε ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 447/98 της Επιτροπής έτουν στις επιχειρήσεις συγκεκριμένη προθεσμία για να απαντήσουν στην κοινοποίηση αιτιάσεων. Αντίθετα, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2842/98 σχετικά με τις ακροάσεις στο πλαίσιο ορισμένων διαδικασιών κατ' εφαρμογή των άρθρων 85 και 86 (πλέον 81 και 82) της συνθήκης ΕΚ ορίζει σαφώς στο άρθρο 14 ότι η παρεχόμενη στις επιχειρήσεις προθεσμία για να διατυπώσουν την απάντησή τους δεν μπορεί να είναι κατώτερη των δύο εβδομάδων.

Η μόνη συγκεκριμένη απαίτηση που επιβάλλεται στην Επιτροπή ορίζεται στο άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 447/98, σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή «λαμβάνει υπόψη το χρόνο ο οποίος απαιτείται για την προετοιμασία των δηλώσεων και τον επείγοντα χαρακτήρα της υπόθεσης».

Σύμφωνα με τη πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, «η επιταγή ταχύτητας χαρακτηρίζει την γενική οικονομία του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4064/89.» (Τ-290/94 — Kayserberg/Επιτροπή, παράγραφος 113· Τ-310/01 — Schneider Electric/Επιτροπή, παράγραφος 100· Τ-221/95 — Endemol Entertainment Holding BV/Επιτροπή, παράγραφος 84).

Ωστόσο, το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 447/98 καθορίζει ένα «κανόνα λογικής» που πρέπει να εφαρμόζεται ώστε η έρευνα να διεξάγεται με τον δέοντα τρόπο και παράλληλα να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα υπεράσπισης των εταιρειών.

Στις περισσότερες υποθέσεις και στο μέτρο του δυνατού, η Επιτροπή επιδιώκει να χορηγεί στις επιχειρήσεις προθεσμία δύο εβδομάδων για να απαντήσουν στην κοινοποίηση αιτιάσεων, ακόμη και σε εκείνες που ενδέχεται να είναι ιδιαίτερα μακρές και περίπλοκες, ή του θέτουν προβλήματα για τα οποία τα μέρη δεν έχουν πάντοτε και εκ των προτέρων ακριβή γνώση.

Η προθεσμία αυτή μπορεί ωστόσο να προσαρμοστεί ώστε να ληφθεί υπόψη «η επιταγή ταχύτητας που χαρακτηρίζει τη γενική οικονομία του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 4064/89», καθώς και η ανάγκη για ορθή εξέταση της υπόθεσης.

Η ανάγκη σεβασμού των δικαιωμάτων ακρόασης των μερών είναι θεμελιώδης, διότι στην τελική απόφαση της Επιτροπής μπορούν να ληφθούν υπόψη μόνο οι αιτιάσεις για τις οποίες δόθηκε στα μέρη η δυνατότητα να διατυπώσουν τις απόψεις τους.

Στην δεύτερη κοινοποίηση αιτιάσεων, η Επιτροπή διατύπωνε την προκαταρκτική άποψη ότι η υπό εξέταση υπόθεση θα επηρεαστεί από το γεγονός ότι η Telecom Italia θα κατέχει σημαντική συμμετοχή στη νέα οντότητα και μία έδρα στο διοικητικό συμβούλιο. Ωστόσο, το ζήτημα αυτό είχε ήδη συζητηθεί με τα μέρη εδώ και πολλούς μήνες ήδη, είχε αποτελέσει το αντικείμενο ορισμένων συνεδριάσεων, και είχε αναφερθεί ρητώς στην απόφαση που λήφθηκε δυνάμει του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ), στη λήξη του πρώτου μήνα εξέτασης της εν λόγω υπόθεσης.

Επομένως, είναι αβάσιμος ο ισχυρισμός ότι η Newscorp ανακάλυψε με υπερβολική καθυστέρηση ένα νέο ή/και περίπλοκο ζήτημα.

Συνεπώς, στις συγκεκριμένες περιστάσεις, θεωρώ ότι η Επιτροπή, καθορίζοντας την 3η Μαρτίου 2003 ως προθεσμία απάντησης στην κοινοποίηση αιτιάσεων, ανταποκρίθηκε στην υποχρέωσή της η οποία ορίζεται στο άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 447/98.

Τέλος, η αιτίαση που αναφέρεται στη δεύτερη κοινοποίηση αιτιάσεων δεν λήφθηκε υπόψη στο σχέδιο απόφασης, μετά από τις εξηγήσεις που παρείχε η Newscorp στην γραπτή της απάντηση και κατά τη διάρκεια της ακρόασης. Η τελική απόφαση λαμβάνει υπόψη μόνο τις αιτιάσεις που ήταν ήδη γνωστές στην Newscorp.

Επομένως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι το κοινοποιούν μέρος, η Newscorp, και οι ενδιαφερόμενοι τρίτοι είχαν τη δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμά τους για ακρόαση, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες σχετικές διατάξεις.

Βρυξέλλες, 21 Μαρτίου 2003.

Serge DURANDE

Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συγκεντρώσεων που δόθηκε κατά την 113η συνεδρίασή της στις 20 Μαρτίου 2003, σχετικά με σχέδιο απόφασης όσον αφορά την υπόθεση COMP/M.2876 — NewsCorp/Telepiù

(2004/C 102/08)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(Απόφαση 2004/311/ΕΚ της Επιτροπής — ΕΕ L 110 της 16.4.2004)

1. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η κοινοποιηθείσα πράξη συνιστά συγκέντρωση κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού περί συγκεντρώσεων και έχση κοινοτική διάσταση κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 2 του εν λόγω κανονισμού.
2. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η σχετική αγορά προϊόντος και η σχετική γεωγραφική αγορά είναι η αγορά της συνδρομητικής τηλεόρασης στην Ιταλία.
3. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί επίσης με τους ορισμούς που έλαβε υπόψη της η Επιτροπή όσον αφορά τις ανάντη σχετικές αγορές οι οποίες επηρεάζονται αρνητικά από την πράξη συγκέντρωσης, και οι οποίες είναι: α) η απόκτηση αποκλειστικών δικαιωμάτων για ταινίες μεγάλης ζήτησης· β) η απόκτηση αποκλειστικών δικαιωμάτων για τους αγώνες ποδοσφαίρου που διεξάγονται κάθε έτος και στους οποίους συμμετέχουν εθνικές ομάδες· γ) η απόκτηση αποκλειστικών δικαιωμάτων για άλλες αθλητικές εκδηλώσεις· δ) η απόκτηση τηλεοπτικών σταθμών. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί επίσης με την Επιτροπή στο ότι, σε κάθε μία από τις περιπτώσεις αυτές, η σχετική γεωγραφική αγορά περιορίζεται στην Ιταλία.
4. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η κοινοποιηθείσα πράξη ενδέχεται να οδηγήσει στη δημιουργία ή στην ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης στην ιταλική αγορά συνδρομητικής τηλεόρασης.
5. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά τις ανάντη σχετικές αγορές.
6. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τη γνώμη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η πράξη δεν πληροί τους προϋποθέσεις εφαρμογής της έννοιας «της προστασίας προβληματικής επιχείρησης» και ότι επομένως υφίσταται σχέση αιτίου και αιτιατού μεταξύ της συγκέντρωσης και των επιπτώσεών της στον ανταγωνισμό.
7. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμμερίζεται τη γνώμη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία οι δεσμεύσεις που πρότεινε η NewsCorp στις 13 Μαρτίου 2003 είναι επαρκείς για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανταγωνισμού σε όλες τις σχετικές αγορές όπου η πράξη συγκέντρωσης θα οδηγούσε στη δημιουργία ή στην ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης. Η μειοψηφία διαφωνεί με την άποψη αυτή.
8. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμμερίζεται τη γνώμη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία η συμμετοχή της Telecom Italia στο μετοχικό κεφάλαιο, σε ποσοστό 19,9 %, αιτιολογεί τη διεξαγωγή έρευνας εκ μέρους της Επιτροπής με σκοπό την εκτίμηση των επιπτώσεων που θα έχει η συμμετοχή αυτή στον ανταγωνισμό. Η μειοψηφία διαφωνεί με την άποψη αυτή.
9. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμμερίζεται τη γνώμη της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία από την έρευνα αγοράς που διενήργησε η Επιτροπή δεν κατέστη δυνατόν να συγκεντρωθούν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να συνάγεται ότι α) η παρουσία της Telecom Italia θα συμβάλει στην ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης της κοινής πλατφόρμας στην αγορά συνδρομητικής τηλεόρασης και β) θα ενισχυθεί η δεσπόζουσα θέση της Telecom Italia στις τηλεπικοινωνιακές αγορές, και ως εκ τούτου οι δεσμεύσεις που πρότεινε στις 13 Μαρτίου η NewsCorp σχετικά με την Telecom Italia δεν πρέπει να αποτελέσουν υποχρεώσεις ή όρους συνοδευτικούς της παρούσας απόφασης. Η μειοψηφία διαφωνεί με την άποψη αυτή.
10. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής εγκρίνει το σχέδιο απόφασης της Επιτροπής σύμφωνα με το οποίο, με την επιφύλαξη της πλήρους τήρησης των δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν, η πράξη συγκέντρωσης πρέπει να κηρυχθεί συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά και με τη λειτουργία της συμφωνίας ΕΟΧ. Η μειοψηφία διαφωνεί με την άποψη αυτή.
11. Η συμβουλευτική επιτροπή συνιστά τη δημοσίευση της γνώμης της στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.
12. Η συμβουλευτική επιτροπή ζητά από την Επιτροπή να λάβει υπόψη τις παρατηρήσεις και τα σχόλια που διατύπωσε.

Τελική έκθεση του συμβούλου ακροάσεων στην υπόθεση COMP/M.2978 — Lagardère/Natexis/VUP

[σύμφωνα με το άρθρο 15 της απόφασης 2001/462/ΕΚ, ΕΚΑΧ της Επιτροπής της 23ης Μαΐου 2001, σχετικά με τα καθήκοντα του συμβούλου ακροάσεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού (ΕΕ L 162 της 19.6.2001, σ. 21)]

(2004/C 102/09)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Το σχέδιο απόφασης δίνει λαβή για τις ακόλουθες παρατηρήσεις:

Στις 5 Ιουνίου 2003 απεστάλη στον κοινοποιούντα απόφαση του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ). Κατά τη διάρκεια ενδελεχούς έρευνας πριν από την έκδοση της ανακοίνωσης αιτιάσεων το κοινοποιούν μέρος ζήτησε πρόσβαση σε βασικά έγγραφα του φακέλου της Επιτροπής σύμφωνα με το σχέδιο πολιτικής διαφάνειας που δημοσίευσε η Επιτροπή τον Δεκέμβριο 2002. Μέρος του υλικού δόθηκε στη διάθεση του κοινοποιούντος μέρους (ιδίως ερωτηματολόγια, η οικονομική μελέτη και η έκθεση BEUC [Ευρωπαϊκή Ένωση Καταναλωτών]). Ωστόσο, ορισμένα τρίτα μέρη όρισαν ρητώς ότι τα υποβληθέντα από αυτά στοιχεία θα έπρεπε να καθίστανται γνωστά μόνο με βάση την αμοιβαιότητα. Το κοινοποιούν μέρος δεν συμφώνησε με αυτή την προσέγγιση. Στις 15 Οκτωβρίου 2003, οι νομικοί εκπρόσωποι της Lagardère μου απηύθυναν μια επιστολή σχετικά με αυτό το θέμα. Ωστόσο, σε αυτή τη φάση της διαδικασίας, δεδομένου ότι επίκειτο η αποστολή της ανακοίνωσης αιτιάσεων (ένα γεγονός που ήταν γνωστό στο κοινοποιούν μέρος) δεν ήταν δυνατό να επιτευχθεί περαιτέρω πρόοδος σε αυτό το σημείο. Στο κοινοποιούν μέρος έγινε επίσης η υπόμνηση ότι οι διατάξεις διαφάνειας αποτελούσαν ακόμα εκείνη την εποχή σχέδια προτάσεων. Ωστόσο, δήλωσα ότι θα διασφάλιζα ότι σε αυτή την περίπτωση η εμπειρία θα λαμβανόταν υπόψη κατά την ολοκλήρωση του κειμένου των κατευθυντηρίων γραμμών βέλτιστων πρακτικών για τη διεξαγωγή των διαδικασιών σχετικά με τις συγκεντρώσεις ΕΚ.

Μια ανακοίνωση αιτιάσεων εστάλη στο κοινοποιούν μέρος στις 27 Οκτωβρίου 2003. Χορηγήθηκε πρόσβαση στον φάκελο την ίδια μέρα και την επόμενη μέρα, υπό μορφή δύο CD-ROM. Η ομάδα που διεξήγαγε την έρευνα, μετά τη λήψη αίτησης εκ μέρους του κοινοποιούντος μέρους για περαιτέρω πρόσβαση σε ειδικά στοιχεία που υπέβαλαν τα τρίτα μέρη τα οποία ήταν πράγματι εμπιστευτικά, ήταν σε θέση να επαναδιατυπώσει αυτές τις πληροφορίες σε μη εμπιστευτική μορφή και ακολούθως να τις παράσχει στο κοινοποιούν μέρος κατ' αυτό τον τρόπο. Επιπλέον, μετά από την υπογραφή μιας συμφωνίας εμπιστευτικότητας χορηγήθηκε στο κοινοποιούν μέρος, μετά από αίτησή του, πλήρης πρόσβαση στο πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε στην οικονομετρική μελέτη που διεξήχθη για λογαριασμό της Επιτροπής.

Αρχικά δόθηκε στο κοινοποιούν μέρος χρόνος μέχρι τις 10 Νοεμβρίου 2003 για να απαντήσει στην ανακοίνωση αιτιάσεων⁽¹⁾. Ακολούθως το κοινοποιούν μέρος ζήτησε και έλαβε παράταση της προθεσμίας απάντησης μέχρι την 17η Νοεμβρίου 2003. Επίσης, επαναπρογραμματίστηκε η ημερομηνία της ακρόασης. Το κοινοποιούν μέρος χορήγησε απάντηση στην ανακοίνωση αιτιάσεων σε εύθετο χρόνο. Το κοινοποιούν μέρος αποφάσισε να παραιτηθεί του δικαιώματός του για ακρόαση.

Εν τω μεταξύ, στις 13 Νοεμβρίου 2003, το κοινοποιούν μέρος υπέβαλε έγγραφο που περιείχε τους προσανατολισμούς για μια πρόταση ανάληψης υποχρεώσεων. Οι σχετικές υπηρεσίες της Επιτροπής συμφώνησαν να πραγματοποιήσουν ένα τεστ αγοράς με βάση αυτούς τους προσανατολισμούς. Ακολούθως, μια μη εμπιστευτική έκδοση των πιθανών αναλήψεων υποχρεώσεων εστάλη σε σειρά τρίτων μερών, μαζί με πίνακα ερωτήσεων, προσκαλώντας αυτά να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους. Στα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη που είχαν ενεργώς συμμετάσχει στην υπόθεση στάλθηκαν επίσης αντίγραφα της μη εμπιστευτικής έκδοσης της ανακοίνωσης αιτιάσεων και, απουσία ακρόασης, η γραπτή απάντηση του κοινοποιούντος μέρους για παρατηρήσεις.

Στις 2 Δεκεμβρίου 2003 (ημερομηνία λήξης της προθεσμίας για υποβολή αναλήψεων υποχρεώσεων για τροποποίηση του σχεδίου συγκέντρωσης) το κοινοποιούν μέρος υπέβαλε δέσμη μέτρων με σκοπό να άρει της ανησυχίας όσον αφορά τον ανταγωνισμό που εντόπισαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής. Και τα τρίτα μέρη πληροφορήθηκαν σχετικά με τις επίσημα υποβληθείσες αναλήψεις υποχρεώσεων.

⁽¹⁾ Η προθεσμία αυτή παρατάθηκε μέχρι την 11η Νοεμβρίου δεδομένου ότι το δεύτερο CD-ROM ήταν διαθέσιμο μόνο στις 28 Νοεμβρίου.

Στις 2 Δεκεμβρίου επίσης, χορηγήθηκαν στο κοινοποιούν μέρος με σκοπό την υποβολή παρατηρήσεων ορισμένες συμπληρωματικές πληροφορίες στις οποίες η Επιτροπή σκόπευε να στηριχτεί στην απόφαση. Στις 17 Δεκεμβρίου το κοινοποιούν μέρος έλαβε ένα τρίτο CD-ROM που περιείχε μη εμπιστευτικές εκδόσεις των συμπληρωματικών πληροφοριών (ιδίως το τεστ αγοράς) που έλαβε η Επιτροπή μέχρι τις 12 Δεκεμβρίου 2003.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, θεωρώ ότι τα δικαιώματα ακρόασης στην υπόθεση αυτή έγιναν σεβαστά.

Βρυξέλλες, 23 Δεκεμβρίου 2003

Karen WILLIAMS

Γνωμοδότηση της συμβουλευτικής επιτροπής για τις συγκεντρώσεις η οποία διατυπώθηκε κατά την 122η συνεδρίαση της 22ας Δεκεμβρίου 2003 σχετικά με σχέδιο απόφασης στην υπόθεση COMP/M.2978 — Lagardère/Natexis/VUP

(2004/C 102/10)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η συγκέντρωση έχει κοινοτική διάσταση κατά την έννοια του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.
2. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό της Επιτροπής ότι η πρωτογενής αγορά εκδοτικών δικαιωμάτων γαλλικής γλώσσας πρέπει να υποδιαιρείται σύμφωνα με την κατηγορία των βιβλίων και μια ξεχωριστή αγορά για τα ξένα εκδοτικά δικαιώματα εκδόσεων γαλλικής γλώσσας.
3. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό της Επιτροπής σχετικά με τις δευτερογενείς αγορές για τα εκδοτικά δικαιώματα γαλλικής γλώσσας για εκδόσεις σε σχήμα τσέπης.
4. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό της Επιτροπής για ξεχωριστές αγορές
 - α) για υπηρεσίες μάρκετινγκ και υπηρεσίες διανομής,
 - β) για υπηρεσίες μάρκετινγκ σύμφωνα με τις κατηγορίες των διανομών (βιβλιοπωλεία, χονδρέμποροι και υπεραγορές),
 - γ) για την πώληση βιβλίων από τους εκδότες στους διανομείς σύμφωνα με τον τύπο του διανομέα,
 - δ) για την πώληση βιβλίων από τους εκδότες σε διανομείς και για την πώληση βιβλίων από χονδρέμπορους σε διανομείς της τρίτης κατηγορίας.
5. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό της Επιτροπής όσον αφορά τις ξεχωριστές αγορές για την πώληση βιβλίων σύμφωνα με κύριες κατηγορίες βιβλίων και με τις κατατάξεις που προτάθηκαν στο σχέδιο απόφασης.
6. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό της Επιτροπής σχετικά με ξεχωριστές αγορές για τις πωλήσεις βιβλίων γενικής λογοτεχνίας μεγάλου μεγέθους και μεγέθους τσέπης.
7. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό της Επιτροπής σχετικά με τις ξεχωριστές αγορές για σχολικά βιβλία και υλικό υποστήριξης της εκπαίδευσης.

8. Η πλειοψηφία της συμβουλευτικής επιτροπής συμφωνεί με τον ορισμό της Επιτροπής σχετικά με τις γεωγραφικές αγορές που περιέχεται στο σχέδιο απόφασης. Μια μειοψηφία απέχει.
9. Με εξαίρεση το θέμα 8α όπου μια πλειοψηφία απέχει, η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής ότι η συγκέντρωση όπως αρχικά γνωστοποιήθηκε θα δημιουργούσε ή θα ενίσχυε μια δεσπόζουσα θέση.
- α) στην πρωτογενή αγορά για δικαιώματα εκδόσεων στη γαλλική γλώσσα βιβλίων γενικής λογοτεχνίας,
 - β) στη δευτερογενή αγορά για δικαιώματα εκδόσεων στη γαλλική γλώσσα βιβλίων γενικής λογοτεχνίας σε μέγεθος τσέπης,
 - γ) στην αγορά για παροχή στους εκδότες υπηρεσιών μάρκετινγκ για πωλήσεις σε καταστήματα, υπεραγορές και χονδρεμπόρους,
 - δ) στις αγορές για υπηρεσίες διανομής που παρέχονται στους εκδότες,
 - ε) στις αγορές για πωλήσεις γενικής λογοτεχνίας, παιδικών βιβλίων, οδηγών και εγχειριδίων, σχολικών βιβλίων, υλικού υποστήριξης της εκπαίδευσης και έργων αναφοράς από εκδότες σε διανομείς,
 - στ) στην αγορά για τις πωλήσεις βιβλίων από χονδρεμπόρους σε διανομείς της τρίτης κατηγορίας.
10. Η πλειοψηφία της συμβουλευτικής επιτροπής συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι οι δεσμεύσεις που ανέλαβαν τα μέρη, εάν εφαρμοστούν κατά τον τρόπο που συζητήθηκε από τη συμβουλευτική επιτροπή, είναι επαρκή για την άρση των ανησυχιών σχετικά με τον ανταγωνισμό. Μια μειοψηφία απέχει.
11. Συνεπώς, η πλειοψηφία της συμβουλευτικής επιτροπής συμφωνεί ότι η συγκέντρωση πρέπει να κηρυχθεί συμβατή με την κοινή αγορά και με τη λειτουργία της συμφωνίας ΕΟΧ υπό τον όρο της πλήρους τήρησης των όρων και υποχρεώσεων που επισυνάπτονται στο παράρτημα του σχεδίου απόφασης. Μια μειοψηφία απέχει.
12. Η συμβουλευτική επιτροπή συνιστά τη δημοσίευση της γνωμοδότησής της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.
13. Η συμβουλευτική επιτροπή ζητά από την Επιτροπή να λάβει υπόψη της όλα τα άλλα σημεία που αναλύθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης.
-

Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συγκεντρώσεων που δόθηκε κατά την 68η συνεδρίασή της στις 15 Σεπτεμβρίου 1999 σχετικά με προκαταρκτικό σχέδιο απόφασης όσον αφορά την IV/M.1383 — Exxon/Mobil

(2004/C 102/11)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(Απόφαση 2004/284/EK της Επιτροπής — ΕΕ L 103 της 7.4.2004)

1. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η κοινοποιηθείσα πράξη:
 - α) συνιστά συγκέντρωση κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων και
 - β) έχει κοινοτική διάσταση κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 2 του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.
2. Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, εφόσον η συγκέντρωση δεν συνιστά ή ενισχύει δεσπόζουσα θέση στις ακόλουθες οικείες αγορές:
 - α) εκμετάλλευσης, ανάπτυξης, παραγωγής και πώλησης αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου,
 - β) μετατροπής της «αέριας σε υγρή κατάσταση» και
 - γ) χημικών πρόσθετων και λιπαντικών (αποκλειομένων των λιπαντικών αεροσκαφών),δεν είναι απαραίτητο να καθοριστεί η ακριβής έκταση των οικείων αγορών στους τομείς αυτούς.
3. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι οικείες αγορές προϊόντων είναι:
 - α) χονδρική μεταφορά φυσικού αερίου·
 - β) χονδρική μεταφορά φυσικού αερίου σε μεγάλες αποστάσεις·
 - γ) εγκαταστάσεις υπόγειας αποθήκευσης φυσικού αερίου·
 - δ) πετρελαιοειδή της ομάδας I·
 - ε) λιπαντικά αεροσκαφών·
 - στ) λιανική πώληση καυσίμων κινητήρων·
 - ζ) λιανική πώληση καυσίμων κινητήρων στους αυτοκινητόδρομους, και
 - η) καύσιμα αεροσκαφών.Μία μειοψηφία θεωρεί ότι πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ φυσικού αερίου LCV και HCV σχετικά με την αγορά χονδρικής μεταφοράς σε μεγάλες αποστάσεις.
4. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμμαρτίζεται τη γνώμη της Επιτροπής ότι οι οικείες γεωγραφικές αγορές σε σχέση με τις αγορές προϊόντων που αναφέρονται στο σημείο 3 είναι:
 - α) οι Κάτω Χώρες για τη χονδρική μεταφορά φυσικού αερίου·
 - β) η Γερμανία (σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο) για την χονδρική μεταφορά φυσικού αερίου σε μεγάλες αποστάσεις·
 - γ) η νότια Γερμανία για τις εγκαταστάσεις υπόγειας αποθήκευσης φυσικού αερίου·
 - δ) ο ΕΟΧ σε σχέση με τα βασικά πετρελαιοειδή της ομάδας I·
 - ε) η παγκόσμια αγορά για τα λιπαντικά αεροσκαφών·
 - στ) η Αυστρία, η Γερμανία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο για τη λιανική πώληση καυσίμων κινητήρων·
 - ζ) η Γαλλία για τη λιανική πώληση καυσίμων κινητήρων στους αυτοκινητοδρόμους, και
 - η) το αεροδρόμιο Gatwick για τα καύσιμα αεροσκαφών.Μία μειοψηφία θεωρεί ότι όσον αφορά τα στοιχεία στ) και ζ), οι αγορές είναι μικρότερες από τις εθνικές.

5. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η κοινοποιηθείσα πράξη να συστήσει ή να ενισχύσει δεσπόζουσα θέση σε κάθε μία από τις αγορές που αναφέρονται στο σημείο 4. Μία μειοψηφία απέχει.
6. Η πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, με την επιφύλαξη δοκιμών της αγοράς, οι προσαρμογές που ζητήθηκαν από την Επιτροπή και η λεπτομερέστερη διατύπωση των δεσμεύσεων που προτείνονται επί του παρόντος, θα άρουν τα προβλήματα ανταγωνισμού που προκαλεί η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση σε κάθε μία από τις αγορές που αναφέρθηκαν στο σημείο 4. Μία μειοψηφία θεωρεί ότι δεν είναι σε θέση να γνωμοδοτήσει.
7. Μία πλειοψηφία των μελών της συμβουλευτικής επιτροπής συμφωνεί με την Επιτροπή ότι, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που αναφέρονται παραπάνω στο σημείο 6, η συγκέντρωση θα μπορούσε να κηρυχθεί συμβιβάσιμη προς την κοινή αγορά και τη λειτουργία της συμφωνίας για τον ΕΟΧ εφόσον πληρούνται όλες οι δεσμεύσεις. Μία μειοψηφία θεωρεί ότι δεν είναι σε θέση να γνωμοδοτήσει.
8. Η συμβουλευτική επιτροπή συνιστά τη δημοσίευση της γνώμης της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.
9. Η συμβουλευτική επιτροπή ζητά από την Επιτροπή να λάβει υπόψη όλα τα σημεία που συζητήθηκαν.

Γνώμη της συμβουλευτικής επιτροπής συγκεντρώσεων διατυπωθείσα κατά την 82η συνεδρίαση της 12ης Ιουλίου 2000 σχετικά με προσχέδιο απόφασης για την υπόθεση COMP/M.1806 — Astra Zeneca/Novartis

(2004/C 102/12)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(Απόφαση 2004/310/EK της Επιτροπής — ΕΕ L 110 της 16.4.2004)

Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η κοινοποιηθείσα πράξη αποτελεί συγκέντρωση κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο α του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.

Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η κοινοποιηθείσα πράξη έχει κοινοτική διάσταση, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.

Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό των αγορών σχετικών προϊόντων της Επιτροπής που περιλαμβάνεται στο σχέδιο απόφασης.

Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με τον ορισμό των σχετικών γεωγραφικών αγορών της Επιτροπής που περιλαμβάνεται στο σχέδιο απόφασης.

Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η συγκέντρωση όπως αρχικά κοινοποιήθηκε θα δημιουργούσε ή θα ενίσχυε δεσπόζουσα θέση στις αγορές που αναφέρονται στο σχέδιο απόφασης.

Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι δεσμεύσεις τις οποίες ανέλαβαν τα μέρη αρκούν για να αρθεί οιαδήποτε αμφιβολία από πλευράς ανταγωνισμού.

Η συμβουλευτική επιτροπή συμφωνεί συνεπώς ότι η συγκέντρωση πρέπει να κηρυχθεί συμβιβάσιμη με την κοινή αγορά και τη λειτουργία της Συμφωνίας ΕΟΧ.

1. Η συμβουλευτική επιτροπή εισηγείται τη δημοσίευση της παρούσας γνώμης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.
 2. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη τις παρατηρήσεις και τα σχόλια της συμβουλευτικής επιτροπής.
-

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΕ ΕΙΚΟΣΙ ΓΛΩΣΣΕΣ

Από την **1η Μαΐου 2004**, ημερομηνία προσχώρησης των δέκα νέων κρατών μελών (Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβενία και Σλοβακία), η έντυπη έκδοση των σειρών L και C της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* θα διατίθεται στις 20 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Θα καταργηθεί η ταινία του εξωφύλλου που φέρει το χρώμα της κάθε γλώσσας και οι διάφορες γλώσσες θα ενδεικνύονται με τον κωδικό ISO: ισπανικά (ES), τσεχικά (CS), δανικά (DA), γερμανικά (DE), εσθονικά (ET), ελληνικά (EL), αγγλικά (EN), γαλλικά (FR), ιταλικά (IT), λεττονικά (LV), λιθουανικά (LT), ουγγρικά (HU), μαλτέζικα (MT), ολλανδικά (NL), πολωνικά (PL), πορτογαλικά (PT), σλοβακικά (SK), σλοβενικά (SL), φινλανδικά (FI), σουηδικά (SV).

Η έκδοση σε CD-ROM των σειρών L και C της Επίσημης Εφημερίδας του Μαΐου 2004 θα περιλαμβάνει επίσης τις είκοσι γλώσσες.

Η ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΙΣ ΕΝΝΕΑ ΝΕΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Η κοινοτική νομοθεσία είναι σε φάση προετοιμασίας. Θα διατίθεται:

— σε έντυπη μορφή, υπό μορφή συνδρομής. Οι τόμοι θα αποστέλλονται μετά την έκδοσή τους. Η τιμή ανέρχεται σε 2 000 ευρώ.

Ο κάθε τόμος μπορεί να αγοραστεί χωριστά, αλλά μόνον εφόσον συμπληρωθεί όλη η σειρά.

— σε μορφή CD-ROM, μετά την έκδοση των τόμων σε έντυπη μορφή. Η τιμή των CD-ROM ανέρχεται σε 1 000 ευρώ,

— στη θέση EUR-Lex.

Ο πρώτος εκ των 200 και άνω τόμων (ο ακριβής αριθμός των τόμων δεν έχει καθοριστεί ακόμα) του κοινοτικού δικαίου διατίθεται στις επτά νέες γλώσσες (τα μαλτέζικα και τα εσθονικά θα ακολουθήσουν).

Για περισσότερες πληροφορίες, σας παρακαλούμε να απευθυνθείτε στους αντιπροσώπους πωλήσεων (βλέπε τελευταία σελίδα του εξωφύλλου).